

12-9

Korraldatud Kaitseliidule

Jalaväe määrustik

I osa

§§ 66—168

Muudatustega Sõjainistri käsukirja Nr. 85,
1925 a. järele

~~SE 11993~~
414 501

„Sõduri“ väljaanne, Tallinn, 1926

J. Zimmermann'i trükikoda, Tallinnas, Lühikejalg 4

EESSÕNA.

Kaitseliidu eesmärk on olla tarbekorral meie riigi võimsaks korrakaitse reserviks, millel peale puhtkorrahoidmise kohuste võib tekkida tarvidus ka lahingu teenistust kanda. Et seda ülesannet edukalt täita, on muu seas ka väga tarvilik korralik riviline väljaõpe. Riviline väljaõpe sisaldab eneses peale spordi harrastamise ja teiste lahinguliste erialade, nagu relvade tundmine, laskekunst jne., puht riviõppuse, nõnda öelda rivikooli. Viimane õpetab kätte viisid, kuidas kõiki väeüksusi mitmesugustel juhtumistel rivistada, kuidas neid võistlusvalmis ära paigutada ja hõlpsasti juhatada nii paigalseismisel kui ka liikumisel. Ta annab lihtsusstatud ja ülevaatliku pildi liikumistest ja paigunemistest lahinguväljal, õpetab igat üksikut meest ja osa sõnakuulmisele, tähelepanule, kiirele ja täpsele koostöötamisele üldise juhatuse all ja ühise eesmärgi saavutamiseks.

Kõik need väljaõppe algnõuded on tingimata tarvilikud hea kaitseliitlase väljakujundamiseks. Neid kõiki peab omandama täiesti ühesuguse hoole ja püüdmisega. Mida kindlamalt iga kaitseliitlane ette valmistatud ülaltähendatud põhinõuete kohaselt, seda suurem on Kaitseliidu malevate ja malevkondade, kui üksuste, edu tegevuse puhul ja seda vähemad nende kaotused.

Iga kaitseliitlane peab oskama tegutseda üksikult kui ka koos teistega jaos, rühmas, kompanis jne. Selleks peavad kõik kaitseliidu üksuste juhid kui ka kaitseliitlased omama rivi alal teadmised, mis käesolevas väljavõttes ette nähtud.

V. R. Kaitseliidu ülem

Kolonel J. Roska.

Juhatamise viisid ja abinõud.

Komando. Väeosa teostab juhi tahtmist komando, § 66
leppemärgi, signaali, suusõnalise ehk kirjaliku
käsu järele.

Koondrivile liikumiseks ja tegutsemiseks
antavad komandod moodustuvad kahest osast:
eelkomandost ja — TÄITEKOMANDOST.

Eelkomando (sõrendatult trükitud) määrab
ära liikumise ehk tegevuse, mida on vaja täita.
Täitekomando (suurte tähtedega trükitud) mää-
rab kindlaks täitmise algmomendi (esimese
sammu, esimese võtte jne.).

Eelkomando antakse pikalt, igat silpi selgelt
välja hütides ja viimast silpi kergelt venitades.
Täitekomando antakse järsult, kõlavalt ja
energiliselt.

Hääle kõvadus vastaku rivi ulatusele.

Lahingtegevuse juures ja vabasammul liiku-
vale kolonile antavad komandod on kõik
otsekohed täitekomandod.

Leppemärgid. Leppemärgid täidavad komando § 67
aset, kui kauguse ehk ilma tõttu komandot
kuulda ei ole, ehk kui on vaja liikuda ehk
tegutseda kärata.

Vahel on kasulik tarvitada komandosid ja
leppemärke vaheldamisi või korraga.

Leppemärgid, mis antakse käega, mõõgaga, püssiga, mütsiga jne., on järgmised:

a) T ä h e l e p a n u: (VALVEL) — käsi püsti üles tõsta. Antakse iga leppemärgi ees.

b) K ä i e s — MARSS! Ülestõstetud käsi liikumise suunas välja sirutada

c) J o o s t e s — MARSS! Ülestõstetud käsi liikumise suunas mitu korda välja sirutada.

d) MARSS, — MARSS! Eelmist märki kahe käega anda.

e) SEIS — püstitõstetud käsi järsult alla lasta.

f) SUUNA MUUTA — käsi uues suunas välja sirutada ja nii hoida, kuni osa ehk kolonni alge uue suuna on võtnud.

g) PIKALI — käega mitu korda allapoole viibata.

h) PAISKU (AHELIKU) — mõlemad käed soovitavas rindejoone suunas laiuli sirutada.

i) KOHALE — väljasirutatud käega paremale ja vasakule vehkida.

k) KOGUDA — käega pea kohal keerutada, kuni kogumine alanud.

§ 68 Vile ja signaal- Vajaduse korral tarvitatakse tähe-
sarv. lepanu äratamiseks ja mõne ko-
mando andmiseks vilet ehk signaalsarve.

Üks pikk vile ehk sarve heli — tähendab igasugu tegevuse lõpetamist, jäädes endistele kohtadele (TÄHELEPANU).

Kaks lühikest vilet (sarve heli) — jätkata endist tegevust. Kolm lühikest vilet (sarve heli) — tee vabaks (§ 140).

Rida lühikesi vilesid (sarve heli) — koguda.

Eelmisi signaale kordavad kõik ülemad kuni rühmaülemani (ühes arvatud). Meeskond täidab neid vahetult — komandot ootamata.

Peale ülesloetud signaalide on olemas veel rida signaali viise, mis antakse ainult juhtidele. Nende viiside tähendus ja noodid on ette kirjutatud kaitseväe signaalide kogus.

Käsk. K ä s k antakse kas suusõnal — otse § 69
kohe, telefoniga, telegraafiga, adjutantide ja käskjalgade kaudu, piki ahelikku ehk kolonni mööda jaoülemalt jaoülemale, sõdurilt sõdurile või kirjalikult.

Käsud olgu lühikesed, kindlad ja selged, nii et neid mitmeti ei saaks mõista. Käsuaandja peab ennast alati käsusaaja seisukohale asetama ja järele kaaluma, kas käsku ei võidaks mitte teisiti mõista ja seletada kui ta seda ise tahab. Keelatud on tarvitada kindla sisuta sõnu, nagu: „võimalikult“, „katsuda“, „mõjuda“, „ähvardada“ jne. Samuti on keelatud asjata liialdused, nagu: „tungivalt“, „tingimata“, „kõige suurema hoolega“ jne., sest et need sageda tarvitamise järele ära nürinevad ja nende peale pärastpoole enam rõhku ei panda.

K a k õ i g e l ü h e m a s k ä s u s p e a b o l e m a ä r a t ä h e n d a t u d e e s m ä r k , m i d a k ä s u a n d j a t a h a b s a a v u t a d a , j a ü l e s a n n e , m i d a k ä s u s a a j a p e a b t ä i t m a . T ä i t m i s e v i i s j ä ä b k ä s u s a a j a v a l i d a .

Keelatud on käsule põhjendusi juurde lisada.

Elemendid, mida endas sisaldama peavad üksikud tüübilised pikemad lahingkäsud, on üles loetud osas: „Jalavägi lahingus“.

Üldised mõisted.

Rividest ja nende tegevustest.

§ 70 Rivid ja rivistused. Sõjaväelistel oskussõnadel on igal ühel oma täpisealt kindlaksmääratud mõiste. Ainult selles kindlaksmääratud mõistes võib neid tarvitada, olgu see harilikus kõnes, käskudes või teadetes.

Riviks nimetatakse sõdurite kindlaksmääratud paigutust nende asetamiseks kohale, liikumiseks ja tegevuseks. Selle järele loetakse riviks ka sõdurite ärapaigutamist üksikharjutusteks, kui see ülema käsu järele sünnib, samuti igasugust sõdurite paigutust lahingkorra piirides.

Rivistuseks nimetatakse igasugust rivivormi, mille kohta määrustikus teatavad eeskirjad on antud.

Rivikorras nimetatakse mitmesuguste rivistuste ühendust ühiseks tegevuseks ühe isiku juhatusel all.

Kolonn ühekaupa (jao kohta lihtsalt kolonn) moodustub üksteise taha paigutatud üksikutest sõduritest. Kolonn kahekaupa, kolmekaupa jne. moodustub üksteise kõrvale paigutatud ühekaupa kolonnidest.

Kolonn üldises mõttes (suurema väeosa kolonn) on väeosa paigutus, kus väeosa elemendid on asetatud üksteise taha. Kolonnid nimetatakse ka väeosade suuruse järele, millest nad moodustuvad.

Viirg koosneb üksteise kõrvale paigutatud kaitseväelastest. Kui väeosa on paigutatud kahte, kolme, nelja jne. viirgu, nimetatakse iga kahte, kolme, nelja jne. üksteise taga seisvat

sõdurit reaks. Rida on õõnes, kui teises või kolmandas jne. viirus puudub sõdur.

Esimeses viirus seisev sõdur igas reas on rea peasõdur.

Esimene sõdur kolonnis ühekaupa on kolonni algesõdur, viimane — kolonni lõpusõdur. Mitmekaupa kolonnis moodustavad algesõdurid kolonni alge, lõpusõdurid kolonni lõpu. Alge- ja lõpuosad on vastavalt esimene ja viimane üksus väeosa kolonnis.

Jooneks nimetatakse niisugust väeosa paigutust, kus väeosa elemendid seisavad kõrvuti, ükskõik missugustes ehk kui suurtel intervallidel.

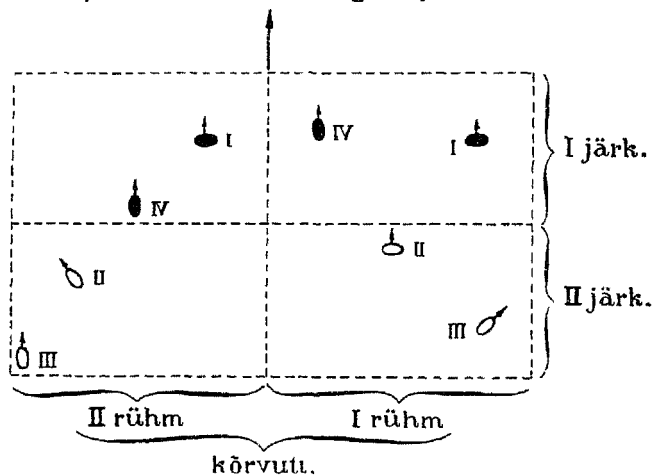
Sõna „joon“ tarvitatakse kõigi koondriivis asuvate üksuste ja suurte üksuste lahingpaigutuste kohta. Väiksemate üksuste lahingpaigutuste kohta ei tarvitata kunagi sõna „joon“, et sellega mitte esile kutsuda ettekujutust sirgest, paindumata ja vahedeta rivistusest ehk rivikorrast.

Järguks (Staffel, éshelon) nimetatakse kõrvuti asuvate väiksemate üksuste lahingpaigutust. Nii räägitakse jagudest, rühmadest, kompanidest esimeses, teises jne. järgus (joon. nr. 1). Pataljoni kohta tarvitatakse ütelust: Pataljon esimeses järgus ehk esimesel joonel; kõrvuti asuvad rügemendid on esimesel, teisel jne. joonel.

Parem (vasak) tiib — joonele paigutatud väeosa parem ehk vasakpoolne ots. Pöörete juures tiibade nimetused ei muutu.

Rinne — rivistuse külg, kuhu poole sõdurid näoga seisavad, kui neil parem tiib on paremal, vasak tiib vasakul.

Rindelaius — ala, mis joonel ehk kolonnis asuv väeosa laiuti oma alla võtab. Koondravis loetakse iga sõduri kohta 115 cm. rindelaiust, kui sõdurid seisavad normaalsetel vahedel, 70 cm. — kui külg külje vastu seistakse.

●● kerge=kuulipilduja jagu.

○● laskurite jagu.

Joon. nr. 1.

Süga vus — ulatus rivistuse ehk rivikorra esimese elemendi algest ehk peast viimase elemendi lõpuni.

Distantis — tühi ala kahe üksuste taga seisva sõduri ehk üksuse vahel. Distanti kahe üksuse vahel mõõdetakse alati eelseisva üksuse lõpust tagaseisva üksuse algeni. See reegel ei muutu ka siis, kui eelseisev üksus mitmesse järku laiali läheb.

Intervall — tühi ala kahe ühel viirul kõrvuti seisva sõduri ehk kahe kõrvuti asuva

üksuse vahel. Ühel joonel ja koondult seisvate üksuste vahel loetakse intervalli parempoolse üksuse vasaku tiiva sõdurist vasakpoolse üksuse parema tiiva sõdurini.

Kui kaks üksust, mille intervall on kindlaks määratud, ise rivistuvad harvemale või koonduvad tihemale, peavad nende keskpunktid jääma endistesse kohtadesse. Ilma käsuta ei tohi nad muuta oma endist liikumise telge.

Rivide paigutamise. Järgustus sügavusse on iga peale- § 71
tungi- ja kaitserühmituse aluseks. Väikesel jalaväe üksusel mooduneb see järgustus sellest, et ta oma elemendid järguti mitmesse osasse paigutab, mis asuvad üksteisest täiesti lahus, kuid ise ühegi joondumise ega katkematusse nõudega seotud ei ole. Järkude tiivad võivad üksteisest kaugemale ulatuda. Ühe ja sama järgu elementide vahel võivad olla laiuti suured vahed.

Järguti asuvad üksused — üksused, mis üksteise taha paigutatud, olgu distants nende vahel missugune tahes, ja mis ühel ehk üksteisest vähe eemalolevatel rööbiti suunadel liiguvad ehk rööbiti rindejoontel paigal seisavad.

Kõrvuti asuvad üksused — ühes ja samas järgus kõrvuti seisvad üksused, olgu intervall nende vahel kui suur tahes; üksused ei pruugi selle juures omavahel joonduda.

Astmeti asuvad üksused — sügavusse järgustatud üksused, millest tagumine eelseisva tiiva tagant tervelt välja ulatab.

Rivide liikumised ja kogumised. Evolutsioon — liikumised, § 27
mis selleks tarvilikud, et üle minna ühest rivistusest ehk rivi-
korrast teise.

Manööver — liikumise ja tuleandmise kombineerimine teatavas rühmituses kindla eesmärgi saavutamiseks.

Lahingasetuste ja tegevuste elemendid. **Positsioon** — kindlustatud või kindlustamata, korraldatud või korraldamata maastik, millel asuvad väeosad.

Lähtekoht — positsioon, kus väeosa valmis on seatud pealetungiks või rünnakuks.

Märk — osa vaenlase seisukohast, mida pealetungiv väeosa peab valdama.

Lähtekoha ja märgi vahel, samuti kahe järguti asuva märgi vahel teeb pealetungiv väeosa ühe ehk mitu hüpet. Hüpe lõpeb alati juba ette kindlaks määratud peatusjoonel ehk märgil enesel.

Peale märkide juhatatakse osale kätte kaugemal asuvad suundpunktid, et väeosa kindlasti välja suunida märkidele, ehk jälle, peale esimeste märkide valdamise, kindlustada tegevuse jätkamist nõuetavas suunas.

§ 74. **Jalgväe tegevus.** **Pealetung** — tegevus, mille viisid lahingus. eesmärgiks on ära lõhkuda vaenlase lahingrühmitust. Ta võib eneses sisaldada mitut ühel ajal sündivat ehk üksteisele järgnevat kallaletungi, millest igaüks jällegi võib kesta mitu tundi ehk mitu päeva ja mitmest arenemisest koos seista.

Tegevuspiirkond — pealetungil see maa-ala, mis määratakse tegutsemiseks pataljonile ja suurematele üksustele. Kompanile määratakse põhimõtteliselt mitte tegevuspiirkond, vaid tegevussuund. Kompani piirkond

kujuneb välja iseenesest, vastavalt ülesandele ja suundpunktidele, ilma et ta oleks ette kindlaks määratud.

L ä h e n e m i n e — kallaletungi kaugusele läheneva jalaväe liikumised vaenlase kahurväe ja lennumasinatule all, kaotusi vähendavas lähenevaskorras ja oma kaugetule-riistade tulikaitsel.

K a l l a l e t u n g — jalaväe tegevus sellest silmapilgust alates, mil ta on üle läinud niisugusesse rivikorda, mis talle võimalikuks teeb kergete tuleriistadega vastata vaenlase jalaväe tule peale ja millest peale edasiminekuks sünnib tule ja liikumiste kombineerimise teel.

L ä h e d a m a a t u l i v õ i t l u s — tulivõitlus neil kaugustel, kus võimalik on vaenlase laskurisi igas seisangus ja asendis püssikuuliga kindlasti tabada (umbes 300–200 meetrist allapoole).

R ü n n a k — iga pealetungi otsustav moment: peale-tormamine võitluseks rind rinna vastu sissemurdeks vaenlase positsioonile.

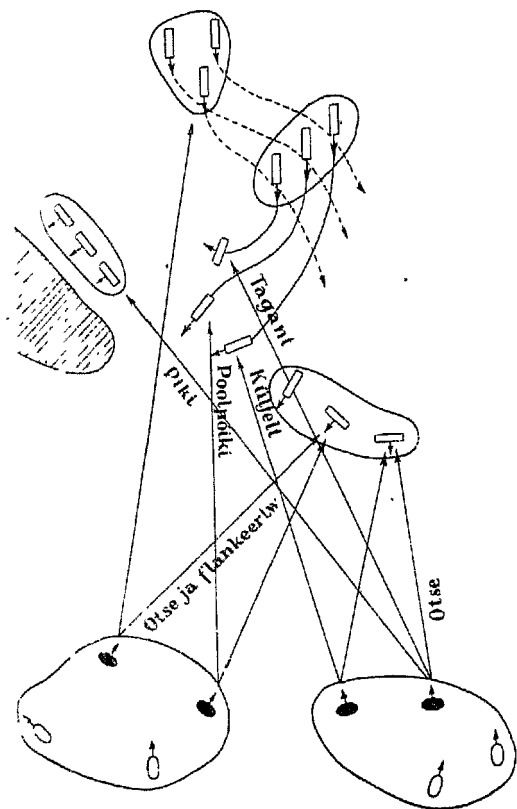
Ü l e m i n e m i n e — liikumine, mis selles seisab, et üks või mitu järguti asetatud pataljoni esimesel joonel oleva pataljoni paigutusjoonest üle lähevad.

R e s e r v — see osa väeüksusest, mida võitluse ajal üksuse ülem vabalt tarvitada võib, kuna teine osa üksusest, võitlev osa, võitlusega on seotud ja vabalt ümber paigutatud ei või saada.

K a i t s e — tegevus, mille otstarbeks on alal hoida ja kaitseda seda maaala, millel väejuhatuse otsustanud vaenlase pealetungi murda ja laiali paisata.

Väeosa võib kaitselahingut pidada, või pikemat aega tasakaalu seisukor-

ras vaenlasele vastu seista. Päävastupanu positsiooniks nimetatakse kindlustatud maaala, millel asuvad kaitsja peajõud. Selle ees asub harilikult valve ehk eelpostide positsioon, selle taga, mõnikord, tõkke-seisukoht.

Joon. nr. 2.

Tuli. Tuli (vaata joon. Nr. 2) on otse-, pool- § 75. p õ i k-, külg- ehk taganttuli selle järele, kuidas ta sihitud on vaenlase edasitungi suuna ehk tema kaitseseisukoha üldise rindejoone vastu, selle peale vaatamata, missuguses rivistuses ehk rivikorras vaenlane ennast kaitseb või peale tungib.

Tuli on p i k i t u l i, kui ta sihitud kõige pikema mõõdu suunas. Pikituli võib samal ajal olla otse-, poolpõik-, külg- ehk taganttuli, selle järele, kuidas asub märk meie ees ehk liigub meie poole.

F l a n k e e r i v a k s nimetatakse tuld, mida annab üksus ehk üksuse element naabriüksuse ehk oma üksuse naabrielemendi piirkonna ette. Ka see tuli võib olla iseenesest jällegi otse-, poolpõik j. n. e. tuli.

Harjutused. Harjutustel on vaenlane o l e t a t u d, § 76. kui ta jõud ja paigutus ära näidatakse lihtsa eeldusega; ta on ä r a t ä h e n d a t u d, kui tema tegevust kujutatakse väikese arvu inimeste abil; ta on k u j u t a t u d, kui vastaspool töötab oma täies koosseisus.

Harjutusmanööver on ü h e k ü l g n e, kui ära tähendatud ehk kujutatud vaenlase tegevus sünnib õpetuse otstarbeks manöövri juhataja poolt antud juhtnööride järele; ta on k a h e k ü l g n e, kui mõlemal poolel on täieline tegevuse vabadus neile antud ülesannete piirides.

Üksikõppus.

A. Seisang ja liikumised relvata.

Seisang. Et sõdur võtaks teatavas kohas vas- § 77. tavas suunas seisangu, antakse komando: PAIGALE!

Komando järele VALVEL! Seista sirgelt, pingutuseta, kotsad koos, põiad ühel joonel, ühetasa väljapoole pööratud (umbes 45°). Põlved sirged ja pingutuseta. Keha puusade peal otse ja vähe ettepoole, ristluudest painutamata. Rinnakorv üles tõsta, kõht sisse tõmmata, vaba hingamist takistamata. Õlad vabalt ja ühetasa alla lasta, ühetasa lahti ehk kokku tõmmata, vastavalt kehaehitusele. Käed ripuvad vabalt alla, küünarnukke külgede vastu surumata. Peopesa olgu sissepoole pöördud ja hoitagu keset kintsu. Sõrmed vähe kõveras. Pea püsti, lõuga ette ajamata ja kaelalihakseid pingutamata. Vaadata otse oma ette. Seista täiesti liikumatult.

Märkus: Eelmine põhiasend ja täiesti liikumata seis võetakse komando järele silmapilkselt. Valvel seismisega näitab sõdur väliselt üles tähelepanu, sõnakuulmist ja valmisolekut juhi vähemat käsku täita. Seismise reeglite täitmine võimaldab seista kindlas tasakaalus, pingutuseta, ning täielikult anduda tähelepanule ja valmisolekule. Komando järele peab see avalduma otsekohe, ettevalmistusteta ja katseteta.

Et niisugust täitmist saavutada, peab komandota ükshaaval ja asendi kirjelduses antud järjekorras kätte harjutama kõigi kehaosade hoidmise viisid. Komando järele harjutamist alata ainult siis, kui loota võib järsu täitmise ja sellele järgneva liikumatuse peale. Kui see lootus ei tõestu, peab seisangu üksikelementide kätte harjutamist edasi jätkama.

VABALT! Hoida keha vabalt, tarbekorral keha raskust ühelt jalalt teisele üle kandes. Võib liigutada, mitte aga rääkida ehk riideid ja rakmeid kohendada. Komando järele: VALVEL! ehk igasuguse eelkomandoga jälle põhiasendisse liikumatult seisma jääda.

KOHENDU! Võib kohalt lahkumata riideid, rakmeid jne. kohendada. Komandode järele:

VABALT! ehk VALVEL! asuda seisangusse, nagu eelpool kirjeldatud. Iga eelkomando järele võtta seisang VALVEL.

RIVITULT! Võib kohalt lahkuda, riideid ja rakmeid kohendada. Omalt kohalt võib ainult nii kaugele eemale minna, et hästi näha ja kuulda võiks ülema märguannet ja signaale kogumiseks. Kogumismärguande ehk signaali järele asuda kiirelt oma endisele kohale, jäädes seisangusse „vabalt“.

Tervitamine paigal ja liikumisel 1) Paigal.

§ 78.

relvata. a) Väljaspool rivi.

Pöörata näoga tervitatava isiku poole ja jääda liikumatult põhiasendisse. Tõsta parem käsi, mille sõrmed on koos ja ühel tasapinnal, järsu liigutusega mütsi ääre juurde, meeleskohta. Seejuures jääb käsi randmest paindumata. Käevars õlast küünarnukini on loomulikult üles tõstetud. Tervitus algab 4 sammu enne ja lõpeb 2 sammu peale tervitatava isiku möödumist, mil käsi jällegi järsult alla lastakse.

Tervitatava isiku möödumisel — teha tarvilik pööre, et jääda näoga tervitatava poole.

Tervitamine mütsita sünnib samuti, kuid paremat kätt meeleskohta ei tõsteta.

b) Tervitus rivis sünnib komando järele:

VALVEL! P a r e m a l e (v a s a k u l e) — VAAT(A)!

Pöörata pea järsult tähendatud poole, tõsta lõug vähe üles ja vaadata tervitatavale ülemale otse silma, saates teda vaatega ja pöörates vastavalt pead. Muud kehaosad jäävad liikumatult põhiasendisse.

Järgneva eelkomando järele, ehk kui tervitatav isik on üksuse rindest (mitte suurem kui kompani) neli sammu möödunud, pöörata pea otse ja jääda liikumatult põhiasendisse.

2) L i i k u m i s e l.

a) V ä l j a s p o o l r i v i:

Nelja sammu kaugusel tervitatavast isikust parem käsi järsult üles tõsta — vastavalt selle § punkt *a*-le, ühtlasi pea vastavale poole pöörata; kaks sammu möödudes, käsi alla lasta ja ühtlasi pea otse pöörata. Kogu tervituse ajal jääb vasak käsi liikumatult rippuma.

Mütsita samuti, kuid parema käe tõstmata.

b) R i v i s:

Tervitus sünnib komando järele:

VALVEL! P a r e m a l e (v a s a k u l e) — VAAT(A)! vastavalt selle § punkt *b*-le, mille juures rivi liigub taktsammul ja jätkab käte liigutamist.

3) M ü t s i d M A H A !

Parema käega sirmipidi (talimüts eelmisest ülemisest nurgast) müts peast maha võtta ja vabalt allalastud käes hoida, põhjaga paremale poole (talimüts põhjaga ettepoole).

M ü t s i d P Ä H E !

Panna müts pähe ja jääda liikumatult põhi-asendisse.

§ 79. Pöörded paigal. Pöörded täidetakse komando järele:

1) Parem — POOL(E)!

2) Vasak — POOL(E)!

3) Poolpööret parem — POOL(E)!

4) Poolpööret vasak — POOL(E)!

5) Ümber — PÖÖR(A)!

Pööred: ü m b e r — ($\frac{1}{2}$ ringi vasakule), v a s a k- ($\frac{1}{4}$ ringi) ja p o o l p ö ö r e t —

(1's ringi) vasakpoole tehakse vasaku jala kontsa ja parema jala nina peal. Pöörded: p a r e m- ja p o o l p ö ö r e t paremale — vastupidi. Pöörete juures olgu keha õiges seisangus. Ühes pöördega panna tagaolev jalg järsult esimese jala kõrvale ja jääda liikumatult seisangusse.

Märkus: Pöörete täitmisel on tähtis: a) et pööre sünniks kiirelt; b) et pöörataks õigesse suuna, et ei tehtaks mitte suuremat ehk vähemat pööret, kui vaja; e) et ei oleks keha õõtsumist, ja peale pööret liikumata paigale jäädaks.

Samm ja T a k t s a m m u pikkus käigul on § 80. peatamine. 80 cm; sammu takt 120 sammu minutis.

V a b a s a m m u l ei ole kindlat sammu- pikkust ega takti. Keskmise kiirus peab aga harilikul marsil jääma samasuguseks, nagu taktsammul, nimelt 4,8 kilomeetrit 50 minuti jooksul head teed mööda.

K i i r m a r s s i d e l võib keskmine kiirus sammu pikendamise ja takti kiirendamise läbi tõusta kuni 6—7 kilomeetrit tunnis.

Keha hoidmisel on suur mõju marsi väsitavuse peale. Õpetamise juures peab selle eest hoolt kandma, et n i i h ä s t i taktsammu kui ka v a b a s a m m u juures kinni p e e t a k s järgmistest reeglitest:

a) hoida keha kergelt ettepoole, et hõlbus- tada edasiminekut;

b) panna jalg loomulikult maha, kand esi- mesena;

c) jalga põlvest mitte pingutada, kui jalg maha pannakse; jalga vastu maad mitte põru- tada, sest et see teeb sammu lühikeseks;

d) ära hoida keha ja käte ülemäärast õõtsu- mist ja kõiki liigutusi, mis võivad täies rak- mes sõdurit väsitada;

e) hoida pea otse ja rind kõrgel, et ker-
gendada hingamist.

K.eelatud on õpetada sammu
võtetesse jagatult ehk pikal-
d a s e m a s t e m p o s.

Liikumine algab komando järele:

K ä i e s — MARSS!

Selle komando järele alata liikumist takt-
sammul.

Eelkomando järele painutada keha vähe ette
ja raskus parema jala peale. Täitekomandoga
panna vasak jalg 80 cm. paremast jalast ees-
pool maha, kand esimesena, anda terve keha-
raskus vasaku jala peale, parem jalg uueks
sammuks 80 cm. ette sirutada ja nii liikumist
jätkata. Kätele õlast ja küünarnukist vaba
liikumine anda kuni vöö kõrguseni.

Peatamiseks antakse komando:

J a g u (r ü h m, s e e e h k s e e s õ d u r
nime järele, jne.) — SEIS!

Täitekomando antakse jala mahapanekul,
selle järele teha veel üks samm, panna taga-
olev jalg kiirelt teise kõrvale ja jääda,
liikumatult seisma põhiasendisse.

Nii mitu sammu edasi (tagasi,
paremale, vasakule) — MARSS!

See komando antakse väikesteks kohamuut-
misteks: astuda samm vasaku jalaga (paremale
liikumise juures — parema jalaga), teine jalg
kiirelt juurde tõmmata, astuda nimetatud jalaga
veel samm jne.

Edasi ehk tagasi liikumisel teha nõuetav
arv sammusid edasi (tagasi) käigu taktsammu
tempo.

P a i g a l k ä i e s — MARSS!

Ära tähendada sammu takt paigal jalgade
kerge tõstmisega ja mahapanemisega.

Edasi liikumiseks antakse komando — OTSE!
Seismajäämiseks — SEIS!

Jooks. Taktsammu pikkus jooksul on: koor- § 82.
mata mehel — 90 cm., tempo — 180 sammu
minutis; rakmetes ja relvus sõduril — 80 cm.,
tempo — 170 sammu minutis.

Jooksu võib käsitada: rakmeteta — 1500
meetri ja rakmetega — 1000 meetri peale.

J o o s t e s — MARSS!

Selle komando järel alata liikumist taktsam-
mus joostes.

Jooksu reeglid on antud kehaharjutuse ees-
kirjas.

Jooksult seismajätmine sünnib sama komando
ja samade reeglite järele, nagu käigul: eel-
komando järele võtta vähehaaval pikaldasem
samm.

K i i r j o o k s — MARSS-MARSS!

Selle komando järele joosta nii kiirelt kui
jõutakse. Jooksu reeglid on kehaharjutuste
eeskirjas. Seismajäämine sünnib komando järele:
„SEIS“! ehk määratud joonel, mis ära tähenda-
takse eelkomandoga.

P a i g a l j o o s t e s — MARSS!

Ära tähendada jooksu takt paigal jalgade
kerge tõstmisega ja mahapanemisega.

Edasiliikumiseks antakse komando: OTSE!

Seismajäämiseks — SEIS!

Pöörded liikumisel. P a r e m (p o o l p ö ö r e t § 81.
parem) — POOL(E)!

Käigul antakse täitekomando parema jala
mahapanekul; selle järele teha vasaku jalaga
veel samm, pöörata vasaku jala nina peal, ühes
pöördega parem jalg sammuks välja sirutada
ja liikumist jätkata.

V a s a k (p o o l p ö ö r e t v a s a k) —
POOL(E)!

Käigul antakse täitekomando vasaku jala mahapanekul.

Selle järele teha parema jalaga veel samm, pöörata parema jala nina peal, ühes pöördega vasak jalg sammuks välja sirutada ja liikumist jätkata.

Ü m b e r — PÖÖR(A)!

Täitekomando antakse parema jala mahapanekul; selle järele vasaku jalaga veel samm, seada parem jalg pool sammu vasaku jala ette, pöörata j ä r s u l t mõlema jala ninade peal ümber, andes raskuse parema jala peale ja jätkates liikumist vasaku jalaga täiel sammul.

Jooksul täidetakse pöörded samade komandode järele, kuid ilma kindlate reegliteta.

Jooksult käigule ja käigult jooksule üleminekuks antakse komando, nagu vastava liikumise algamiseks, paigalt.

B. Seisang ja liikumised relvadega.

§ 83. Valvel. VALVEL!

a) Jalalevõetud püssiga.

Püss hoida jala juures parema käega, lõdvale lastud rihm ettepoole, lae kaba täiesti maas ja vastu parema jala põida, kaba terav nurk saapa ninaga ühel joonel. Parema käsi vabalt täies ulatuses alla lasta, põidlagi raua ümbert kinni hoida, teised sõrmed lae nõva peal koos. Keha seis — nagu relvata.

b) Jalalevõetud kergekuulipildujaga.

Sama, mis jalalevõetud püssiga. (Lewisi hoitakse kinni ülemisest otsast).

c) Rihmalevõetud püssiga.

Vasak käsi, mis täies ulatuses alla lastud, hoiab püssi vastu puusa. Teised kehaosad — nagu relvata.

d) Rihmale võetud kerge-kuulipildujaga.

Vasak käsi toetab kuulipildujat vasakult poolt alt nii, et käsi õlast küünarnukini vabalt alla ripuks. Parema käsi vabalt alla lasta. Keha seis — nagu relvata.

e) Kätevõetud püstol-kuulipildujaga.

Püstol-kuulipilduja hoida horisontaalselt paremas täiesti allalastud käes, suudmega ettepoole. Peoga luku kohalt kõvasti kinni hoida, põial lukukatte peal. Vasak käsi ja kehaseis — nagu relvata.

f) Rihmale võetud püstol-kuulipildujaga.

Samuti nagu relvata.

Vabalt. VABALT!

§ 84.

Samuti kui relvata.

KOHENDU!

Samuti kui relvata. Rihmale võetud relva võib võtta rihmalt. Jalale võetud relva võib kohalt ära nihutada ja selle peale toetada. Rihmad jäävad alati lõdvale.

RIVITULT!

Relvad viiakse lahkumineku juures kaasa, kui enne seda ei olnud komandot nende maha panekuks ehk hakitamiseks.

Rihmale. RIHMALE!

§ 85.

See komando antakse ainult seisangus „KOHENDU“ ehk „RIHMALT“. Kui püss oli laadimata ja kaitsevinnastamata, seada ta kaitse-

vinna. Püssil ja k.-kuulipildujal vasak käsi rihma ja lae vahelt läbi pista ja relv vasakule õlale riputada. Püss ripub — tääk ülespoole; kerge kuulipilduja — horisontaalselt suue ettepoole, sihing ja kirp allapoole, kaenla all, kütü-narnuki kõrgusel.

Püstol-kuulipildujal pista pea ja parem käsi rihma ja lae vahelt läbi, riputada relv risti üle selja, et ta käte tegevust ei segaks.

Sama komando järele võetakse üles ja riputatakse selga kerge-kuulipilduja ja püstol-kuulipilduja laskemoona kotid, kui need varemalt maha olid pandud.

Seisangusse „VALVEL!“ asutakse pärast rihmalevõtmist komandoga „VALVEL!“ ehk ükskõik missuguse eelkomandoga.

§ 86. Pöörded ja liikumised. Pöörded ja liikumised relvadega sünnivad samade reeglite järele, nagu relvadeta. Jalalevõetud relv eelkomando järele vähe üles tõsta ja peale pöörde lõpetamist pikkamööda maha lasta (ilma põrutusega).

Relvakandmise viisi liikumisel määrab ära enne liikumist antud komando. Kui liikumine algab jalaloleva relvaga, peab püssi vähe üles tõstma, nagu pöörete juures. Kerge-kuulipildujal kinni võtta rihmast ülemise pandla lähedalt ja hoida riist vähe ettepoole lüngus, maast lahtitõstetult, rihmapidi käes.

Liikumisel antud komando „VABALT“ tähendab v a b a s a m m u.

Rännakliikumisel komando järele: „KOHENDU!“ võib sõdur relva teisele õlale riputada ehk niiviisi hoida, nagu tal soodsam. Krae- ja kuuenööbid võib lahti teha. Varjulises ja vilus kohas (puude all, pilves ilmaga) võib peakatte

peast ära võtta. Kui iseäralist keeldu ei ole, võib suitsetada.

Taktsamm ja õige kehaseisand võetakse komando järele: „TAKTSAMM!“

Tervitamine Tervitamine väljaspool rivi jalale § 87.
relvaga. või õlale võetud relvaga sünnib samuti kui § 78, pp. 1-b ja 2-b, hoides parema käega relva. Rihmale võetud relvaga — samuti kui § 78 pp. 1-a ja 2-a hoides vasaku käega relva.

Tervitamine ravis sünnib paigal ja liikumisel § 78 p. b-s ettekirjutatud komando ja reeglite järele.

Mütsi mahavõtmine relva kandmisel (rihmal) sünnib samuti nagu relvata.

Lahingdrill.

Liikumised ja tegevused komandode, leppemärkide ja signaalide järele.

Asendite muutmine paigal. PÕLVELE! (ainult vabalt seis- § 88.
misel ehk liikumisel): Tõsta vasak jalg ja relv ette ja lasta paremale põlvele. Lasta keha ettepoole lüügu, kuivõrd seda nõuab enesevarjamine. Toetuda relva najale. Tähelepanu nõudva leppemärgi ehk vile järele jääda liikumatult paigale.

PIKALI! (ainult vabalt seisult ehk liikumiselt).

Toetudes relvale ja vasakule käele, hoides selle eest, et relv ei saaks viga ja tema mehhanismi ei satuks mustust, ettepoole kõhuli maha heita. Relva hoida mõlema ettepoole sirutatud

käega — kaba terav nurk vastu maad. Keha ja pea vastu maad suruda.

Kui komando anti käigul, — heita maha liikumise suunas ehk sellest vähe kõrval oleva varje taha, lähemasse lohku, madalikku ehk kõige sügavamasse kohta. Selleks võib peale komando veel kiirelt mõni samm edasi, paremale ehk vasakule hüpata. Peale täitmist—tähelepanu nõudva leppemärgi ehk vile poole pöörata ja jääda liikumatult lamama.

Igal maastikul, ka kõige siledamal, on enamasti alati võimalik leida varju vähemalt vaenlase vaatlemise eest. Sõdurid peavad harjuma seda varju silmapilkselt leidma ja tõesti maha heitma kõige madalamasse kohta, mis lähedal saadaval, ära kasutades igat varjavat asja.

PÜSTI!

Järsult püsti karata ja vabalt seisma jääda.

§ 89. Liikumised edasi, Edasi — MARSS!
suuna hoidmine ja suuna muutmise. Komandot võib anda igale paigal asuvale asendile: kui asuti põlvel ehk lamati, — püsti karata ja edasi liikuda kiirel, pikal sammul — soodsal maastikul kuni 140 sammu minutis.

SUUND SEE EHK SEE ESEM!

ehk

MINU JÄRELE!

ehk

PIKI NIISUGUST JOONT! (peenart, rada, teed, kraavi j. n. e.)

Kogu aeg teraselt silmas pidada kätte juhata tud suundpunkti, mis kaugel asub, ja minna selle peale. Kui suundpunkt on kätte juhata tud lähedal, vaadata otsekohe ise, missugune kaugelasuv (mida kaugemal, seda parem) esem samas suunas kätte paistab, seda silmas pidada

ja selle peale minna. Kui liikumine sünnib metsas, võsastikus, künklikel maastikul j. n. e., valida omale kätte juhatatud suunas järkjärgult abipunktid, et mitte kõrvale kalduda õigelt teelt.

Juhi järele liikudes, astuda juhi jälgedes.

Piki joont liikudes, hoida ennast sellest joonest alati ühekaugusel.

EDASI! JOOSTES! (liikumisel: **JOOSTES.**)

Liikumine rännakjooksu tempos (170 kuni 180 sammu minutis) täidetakse otsekohe igast asendist ja liikumisel.

MARSS-MARSS!

Täidetakse otsekohe igast asendist ja liikumisel. Nii kiirelt edasi tormata kui vähegi võimalik.

**PAREMALE! VASAKULE! POOLPAREMALE!
POOLVASAKULE!**

Võtta uus suund, pöörates $\frac{1}{4}$ ehk $\frac{1}{8}$ ringi.

Märkus: Suuna võib muuta ainult kas näidates uut suundpunkti ehk pöörete abil. Ebaselged käsud, nagu: „vähe paremale hoida“ j. n. e. ei ole lubatud.

Peatamine. SEIS!

§ 90.

Peale komando võib veel kiirelt vähe maad edasi, paremale ehk vasakule hüpata, et leida varju. Ennast varjata võib igas asendis, vastavalt maastikule. Liikumatus leppemärgi ehk vile järele.

KOHALE!

Asuda sündsale laskekohale.

Kui lähedal on sünnis laskekoht, sinna välja roomata. Kui laskekoht asub kaugemal, sinna ühe või mitme hüppega välja joosta. Selle juures ei pea aga kunagi välja jooksma otsekohe mäe esiservale, ehk künka või mäta otsa, vaid enne peatuma madalamas kohas ehk

vaatlemise eest varjava eseme taga ja siis varjelt välja ronima ehk roomama laskekohale.

Laskekohalt peab sõdur kõige pealt vaenlast nägema, siis leidma tuge laskeriistale ja lõpuks varju enesele. Laskeasendi valib omale iga laskur maastiku kohaselt iseseisvalt oma äranägemise järele.

§ 91. Hüpe. HÜPE! (laskekohal asuvale ehk varjatult kohanenud sõdurile).

Seada laskeriist kaitsevinna. Panna padrunitaskud kinni. Laskeriistast parema käega kinni võtta. Vasak käsi vastu maad toetada. Parem põlv võimalikult kõrgele keha lähedale tõmmata ja parem jalg kõvasti vastu maad suruda, ilma et selle juures keha ehk pea tõuseksid maapinnast kõrgemale kui hariliku asendi juures.

Sellele järgneb lühikese aja järele:

MARSS-MARSS!

Kiirelt üles karata ja edasi tormata. Hüpe lõpeb komandoga „SEIS!“ ehk „PIKALI!“, mille järele varjatult maastikule kohaneda. Lähedamaa tulivõitluse puhul asuda otsekohe, omal algatusel, laskekohale, teistel juhtumistel — komando ehk leppemärgi järele.

Hüppe pikkus oleneb vaenlase tulest ja maastikust. Ainult mõjuv vaenlase tuli tohib sõdurit sundida hüpetega edasi liikuma varjest varjeni, laskekohast laskekohani. Hüpe olgu nii kiire, et vaenlase laskur ei jõuaks hüppajat tabada. Suuremal kaugusel vaenlastest võivad hüpped olla pikemad, lähemal — lühemad. Seejuures peab hüppega nii palju edasi jõudma kui iganes võimalik.

Eelmistest tingimustest olenevaid põhjustel kõigub hüppe pikkus 20—80 meetri vahel.

Peatuskoha võib ette ära määrata. Siis lisatakse see lühidalt ja selgelt komandole „HÜPE!“ juurde. Võib ka komandeerida edasiminekut hüpetega kraavist künkani, künkast lõhkeauguni, üldiselt, varjest varjeni, ilma lõplikku seismajäämise piiri ära tähendamata. See lisatakse lühidalt komandole „HÜPPED!“ juurde. Neil juhtumistel peab sõdur enne kui MARSS-MARSS! järgneb, omale välja valima tee ja lähema peatuskoha; peatuskohalt edasi liigub ta omal algatusel. Sünnib edasimineku lähedamaa tulivõitluse piirkonnas, asub ta peatuste järele ise „KOHALE!“ ja avab tule, teistel juhtumistel — ainult komando ehk leppemärgi järele.

Märkus: Kohanemise ja hüpete harjutamisel tuleb vaenlane ära tähendada mõne paukpadruniga varustatud, loomutruult seisupaigale asetatud sõduriga. Osavuseta hüpe ehk kohanemine näidatakse nende poolt ära pauguga. Need sõdurid peavad täitma oma ülesannet korrektselt. Lasta tohib ainult siis, kui tõesti võimalus on tabada. Vaenlase tule tihedust võib ära tähendada suurema ehk vähema arvu märklaukude, lippude jne. näitamisega.

Väljaõppe edu kõrguse määrab see, kui palju sõdur teatava aja (5, 10, 15 minuti) jooksul edasi jõuab, olukorrale vastavalt peatades ja tuld andes, ja kui vähe ta selle juures vaenlasele võimalust on annud ennast tabada. Ülemalkirjeldatud õppevõtte käsitamisel on seda võimalik fikseerida arvudes, ühtlasi ergutab see sõdureid sel alal omavahelisele võistlusele.

§ 92. Roomamine. ROOMATES!

Roomamisel peavad jalad, põlved, keha, käed ja pea kogu aeg täiesti vastu maad jääma.

Roomata võib: a) ennast edasi tõmmates ainult käte abil, b) käte ja saapaninade abil, c) mõlemate kätega tõmmates ja ühe kõverasse tõmmatud jalaga tõugates, d) ühe käega tõmmates ja vastupidise jalaga tõugates (vasak käsi, parem jalg). Igat niisugust viisi võib tarvitada vastavalt maastiku iseäraldustele. Relva peab hoolega hoitama mustuse ja vigastuste eest.

Peab oskama lühikest maad ära nihkuda ka roomamisega paremale (vasakule) ja tagurpidi.

Suund näidatakse ja muudetakse roomamisel samuti nagu liikumisel püsti.

§ 93. Kaevumine. KAEVU!

a) Lamades tule ehk vaatlemise all: panna rely käe ulatuses maa peale — püss luku käepidemega vastu maad, kergekuulipilduja aga hargi peale toetatult. Heita küljeli, labidas välja võtta ja hakata keha kohalt mõlema käega kaevama; laduda muld vaenlase poole ja mitte enne istukile tõusta, kui on loodud tarvilik varje. Ühes rindkaitsekuulide kõrgenemisega peab teda järjest paksendama, kuni ta tegelikult suudab pakkuda varju kuulide eest. Külje ja poolpõik tule all tuleb kaitset laduda ka külgedele.

Nii tekib esiteks kõige lihtsam „jäneseauk“ lamajale varjumiseks ja laskmiseks, mida aegamööda võib süvendada.

Alpuses ei tohi mõelda mingisuguste mõõ-
tude peale. Peatülesandeks siin on kiire kaevu-
mine, lasketugiku ja paraja paksusega kaitsiku
saavutamine. Normaalse profiiliga kaevikuks
kujuneb jäneseauk pärastpoole, kui selleks aega
jätkub. Edasi kestval pealetungil on küllalt
kõige lihtsamast august, mida järeltulevad varud
on kohustatud parandama ja täiendama. Ka
milgil põhjusel katkestatud pealetungil on täht-
tis küünistuda joonesse, millele välja jõutud, et
vastulööki tema idus ära lämmatada; seega on
tähtis kohe tuld avada, nii pea kui see võima-
lik. Põhjalikumalt kaevuma peab rahulistel sil-
mapilkudel.

Kaevumine sünnib alati komando
järele. Väiksemaid seisupaiga para-
dusi, nagu lasketugiku tegemist labida, kaasas-
kantava mullakoti jne. abil, laskepilu läbitorka-
mist suurest mättast ehk künkast jne. peab
sõdur alati täitma omal algatusel.

Märkus: Oskust osavasti kaevuda omandatakse
ainult alaliste harjutustega igasugusel maas-
tikul Piirata kaevumise õpetamist ainult mõne-
kordse näitamisega on täiesti lubamata.

Maskeerimine. Kaevatud koht peab otsekohe mas- § 94.
keeritama vaatlemise eest õhust ja maalt, sar-
nastades väljakaevatud mulla ümbritseva maas-
tikuga mätaste, okste, rohu, õlgede jne. abil.
Kus iganes võimalik, peab tööd varjama juba
enne kaevamise algamist, ladudes väljakaeva-
tavat mulda väljapandud maski alla ehk taha
ja maski kogu töö jooksul järjest täiendada.

b) Väljaspool tuld ja vaatlemist.

Maski väljapanemine enne töö algust on
sunduslik. Kaevumine sünnib maski kattel.

Hilja on tööd siis maskeerima hakata, kui vaenlase lendur ta juba päevapildistanud.

§ 95. Rünnak. TÄÄK! (kui varustusel mitte Vene süsteemi püssid).

Tuleandmise juures antakse nii kiirelt tuld kui jõutakse. Sõdurid panevad täägid järgimööda otsa, algades mõlemalt tiivalt jagudes: üks laseb, teine paneb tääki.

Täägid pannakse otsa kiirelt, ilma võtteta, igas seisangus ja asendis, käigul ja jooksul. Peab järele katsuma, et tääk tõesti kindlasti püssi otsas asuks.

Järgnev komando.

TORM! MARSS-MARSS! käsutab rünnakule, mis sünnib mehise HURRAA saatel.

§ 96. Väljaõpetamine. Eelmised liikumised ja tegevused peab mitmekesisel maastikul nii põhjalikult kätte õpetama, et sõdur neid komando ehk märguande järele täiesti automaatselt, kiirelt ja osavalt, ainult refleksi põhjal täita võiks. See on maksev mitte ainult üksikute tegevuste kohta, vaid ka järskude üleminekute puhul ühest liikumisest ehk tegevusest teise. Lahingus tuleb neid tegevusi täita kõige mitmekesisemas järjekorras, tuleb ette kõige järsumaid üleminekuid. Sõdur olgu selle vastu ette valmistatud. Õpetaja peab seda silmas pidama tundide kokkuseadmisel ja läbiviimisel.

Lahing on tule ja liikumise kombinatsioon. Neid kahte lahingtegevuse külge ei saa võtta üksteisest lahus. Seepärast peab lahingust tarvilisi liikumisi alati harjutama koos tulitegevusega. Sõdur peab siin harjuma oma edasimineku tulega teed rajama, ära kasutades niihästi seda

kaitset, mis temale annab igasuguste kuulipildujate ja naabrite tuli, kui ka oma enese relva tapvaid omadusi.

Selleks peab ta oskama meisterlikult ümberkäia oma laskeriistaga ja mitte ainult rahulikult laskeplatsil ehk laskehoones, vaid seda enam keerulises lahingtegevuses. Laadimine, tühjen-damine, kaitsevinna seadmine peavad sündima mitte ainult põhiasendis, vaid igasuguses seisangus ja asendis, igasugustel liikumistel, käigul ja jooksul, päeval, öösel, lahtiste silmadega ja gaasimaskis. Ta peab tundma kompaniis tarvitataivate relvade tule omadusi, teadma, kuidas ja missugustel kaugustel neid tarvitada ja missugustel tingimustel neist ei pea laskemoona raiskama, millal on vaja tuld anda ja millal tarvitada ainult liikumist. Harjumus tule a v a m i s e k s ja l õ p e t a m i s e k s k o m a n d o ja m ä r g u a n d e j ä r e l e peab muutuma samuti reflektoorseks, nagu harjumus hüppeks ja väljaroomamiseks laskekohale Kõige paremaks abinõuks siin on lasketgevuse harjutamine ühenduses lahingdrilliga, alaline lihtsate tuliülesannete otsustamine ühes lahingliikumisega niihästi tegelikul laskmisel kui ka selleta.

See on maksev ka käsigranaadi ja täägi tarvitamise kohta.

Mõlemat riista peab sõdur oskama tarvitada igasuguse olukorra kõige ootamatuil juhtumistel, et ükski neist tegelikus lahingus teda üllatavalt tabada ei võiks.

Liikumisi ja tegevusi peab harjutama tarvilikul määral ka gaasimaskis.

Muud liikumised ja tegevused.

§ 97 Peale ülemal tähendatud tegevuse tuleb lahingus täita käskude järele veel tervet hulka väga mitmekesiseid tegevusi, mis nõuavad sõdurilt vastupidavust, väledust, painduvust ja meeleteravust. Lahingdrill ei pea kasutamata jätma ühtegi võimalust nende tegevuste kätteharjutamiseks otsekohesel kujul ja niisuguste harjutuste pidamiseks, mis võivad sõduris kasvatada osavust, arusaamist, julgust ja usku oma võimistesse.

Sia kuuluvad kõige pealt:

a) hiilimine kõige väiksemategi lohkuude ja varjete ärakasutamisega; liikumine lagedal maastikul igasuguses tempos, püsti, küürus ja käpuli;

b) vaikne, kärata ja mürata läbilikumine võsastikkudest, kuivade okstega ja risuga kaetud kohtadest, lõhkeauguväljadest, purustatud ja risuga täidetud kaevikutest jne.;

c) tõkete vaikne kõrvaldamine ja purustamine;

d) vaikne, kärata ja mürata liikumine öösel ja udus igasugusel maastikul, päeval, valmisvaadatud esemete ja kompassi järele; öösisel tähelepanu, nägemise ja iseäranis kuulmise teritamine;

e) võitlus mees mehe vastu juhustlike relvadega (labidaga, kirvega, pussiga, kiviga, teibaga) ja relvata;

f) raskete asjade edasitoimetamine üksinda ja käest kätte (mullakotid, materjalid, relvad, laskemoon) käigul, jooksul, roomates, käpuli liikumisel jne.

g) jooks kaevikutes ja aukudes

h) igasugune ronimine ja tõkestest üleminek (ronimine puutulba otsa, seinale, üleminek müüridest, kraavidest, järskudest kuristikudest, jõgedest, väljahüppamine kaevikutest jne.).

Kõige sellega ühenduses olgu alalise valvelolemise, tähelepanu, terava nägemise ja kuulmise väljaarendamine. Ei tohi olla juhtumisi ehk tegevust, kus sõdur laseks vaenlase silmast ja võimaldaks temale ootamatult kallale tungida.

Sõduri kohused lahingus.

Ülesanne ja selle täitmine. Iga sõdur peab selgesti ja täie § 98 arusaamisega tundma selles peatükis ülesloetud lahingtegevuse kohta käivaid põhinõudmisi ja oskama neist igal tegelikul juhtumisel oma ülespidamise kohta tarvilikke järeldusi teha.

Iga sõdur peab lahingus alati tundma oma ja o, rühma ja kompanii lahingülesannet ja samuti olukorda, s. o. ta peab teadma, mis kompaniile on kästud teha, kuidas kompanii ülem on otsustanud saadud ülesannet täita, missugused eri-ülesanded ühise eesmärgi saavutamiseks on antud täitmiseks rühmale ja jaole, missuguste tegevuste abil rühma- ning jaoulem on otsustanud neid ülesandeid täita, mis on teada vaenlasest ja missuguses seisukorras viibib ülesande täitmine oleval silmapilgul.

Seda teades, peab ta alati valmis olema ülesannet ise lõpule viima ehk juhatust oma kätte

võitma, kui juhid rivist välja on langenud. Teadmatuse ja oskamatusega ei või kunagi vabandada selle nõude täitmata jätmist. Kui ülema seletustest pole aru saadud ehk seisukord on selgusetu, peab küsima. Tegevus ilma eesmärgist ja olukorrast arusaamiseta on ühevääriline käsu hooletu täitmisega.

Kõik lahingus antavad ülesanded ja käsud on kategoorilised ja neid peab lõpuni täitma, maksku mis maksab. — Ülesandeid ja käske, mida täita võiks oma äranägemise järele ehk võimalust mööda, ei ole. Kui ülesande nii ehk teisiti täitmiseks on antud mitu võimalust, siis peab see käsus alati selgesti ära tähendatud olema.

§ 99 Võitlus. Võitleva osa arvuline koosseis võib olla nii suur ehk väikene kui tahes. Juhide korraldused võivad olla enam ehk vähem osavad. Need asjaolud võivad aga ülesande täitmist ainult hõlbustada või raskendada. Igal tingimisel aga võidab ainult see, kes on otsustanud ennem surra kui loobuda omast tahtest. Iga osa ja sõdur peab lahingus, maksku mis maksab, vaenlasele kallale tungima ja ta välja kihutama seisukohalt ehk jälle lõpuni vastu pannema. Mingisuguseid vahepealseid võimalusi ei ole. Jõudude vaheus ei ole vabanduseks võitlusest loobumisele. Abi lahingus ei anta mitte ainult sellega, et teatud kohal jõudusid suurendatakse, vaid tihigi vaenlase hävitamisega teises kohas. Sellepärast peab iga sõdur ja väeosa oma ülesande täitmisel alati lootma ainult iseenda peale.

Olukord. Ei ole olukorda, millest § 100 ei võiks auga välja tulla. Kohates ootamata raskusi, peab mõtlema selle peale, et neid ära võita, mitte aga selle peale, et olukord on muutunud pahaks. Võidab ainult visa ja julge, mitte aga tugevam.

Täielik ümberpiiramine ei ole ettekäändeks, et maha panna relvu ja alla anda. Praeguse aja kiirtule-riistadega võivad ka kõige väiksemad üksused täiesti isoleeritult mitu päeva vastu panna. Kui laskemoon otsas, peab võitlusesse astuma tääkidega ja iga kättesaadava riistaga ja abinõuga.

Igaüks, kes loobub võitlusest, selle asemel et ära kasutada kõiki kättesaadavaid abinõusid visaks võitluseks, on ära teeninud karistust kui vabatahtlik allaandja.

Väeosa, mis alla annab keset võitlust, on jäädavalt autu; ülem on siin täiel määral alati vastutav.

Väeosa ümberhaaramine vaenlase poolt ehk viimase väljatungimine selja taha ei ole ettekäändeks taganemisele. Samuti ei ole ettekäändeks taganemisele laske- moona puudus, naabri taganemine ehk suusõnal või sõdurilt sõdurile edasi antud taganemisekäsk. Väeosa võib taganeda ainult kirjaliku käsu põhjal korraldatud liikumisega.

Oma äranägemise järele võivad taganeda ainult lahingu- eelpostid, kui nad väljapanee-

mise juures on saanud sellekohase käsu.

Kes ilma käsuta taganeb ja hüüdega ümberpiiramise, haaramise ja võitluse jätkamise võimatuse üle ehk muul viisil oma kaasvõitlejaid argtusele kihutab, ehk nende seas paanikat sünnitab, langeb karistuse alla kui äraandja.

Kes lahingtegevuse ajal viib oma jaost tagapool, kuna ta oma äraoleku põhjuseid ei suuda tõendada ülema poolt saadud kindla ülesande täitmisega, loetakse väejooksikuks.

Sõdur, kelle jaos kõik kaaslased võitluses rivist välja on langenud, ühineb lähema jaoga, teatades oma ilnumisest selle jao ülemale. Täieliku võimatuse puhul peaseda lähema jao juurde jätkab ta võitlust üksinda, silmaspidades üldist ülesannet.

§ 101 Haavatud. Aidata haavatuid tahapoole toimetada on keelatud. Haavatud, kes ise kõndida ei jaksa, peab varjatult ära paigutatama koha peal. Abiandmiseks nendele ja nende äraviimiseks on sanitarid, kes neid võivad välja kanda rühmaülemale käsu järele.

Vaenlase hävitamine on kõige suuremaks abiks seltsimehele. Kes jätab pooleli oma lahingtegevuse ja hakkab hoolitsema haavatute eest, langeb karistuse alla kui väejooksik.

Kergelt haavatud, kui neil haavad on kinniseotud, jätkab

vad võitlemist ja juhatamist, kuni neil jõudu jätkub. Iga sõduri kohuseks on hoolt kanda selle eest, et tal lahingus kaasas oleks sidumismaterjal; igaüks peab oskama sellega ümber käia. Lahingust lahkuvate haavatute ja surnute küljest laskemoon ära korjata.

Vaenlane Kui vaenlane ootama-§ 102
tult kallale tungib, jääb seisma
igasugune liikumine tahapoole.
Kes tegutses esijoonel ehk täitis seal muud
ülesannet, jääb paigale ja võitleb selle üksuse
ülema käsu all, kuhu ta sattunud. Kui ootama-
matu kallaletung juhtub vahetuse ajal, kuulub
vahetusele imunud üksus kohaloleva üksuse
ülema komando alla.

Milgil tingimisel ei ole lubatud vaenlasega astuda läbirääkimistesse ehk muusse ühendusse. Igasuguseid tarvilisi läbirääkimisi pidada võivad üksnes sõdivate poolte valitsused; lahingujoonel pole sellega tegemist. Kõik vaenlase katsed astuda läbirääkimistesse ehk läbikäimisesse peab lõpetama tulega.

Lahingus ei tohi kaasas kanda mingisuguseid dokumente, mis vaenlasele võiksid anda selgust väeosa ja selle kavatsuste kohta. Vangi langedes tohib teatada ainult oma nime, perekonnanime, auastme ehk ameti, sündimise aja ja paiga. Kõigi muude küsimuste peale peab vaikima.

Ülemad Ülemad on sõduritele ees-§ 103
kujuks meelekindluses ja käsutäitmisel. Kuid neile jääb ka

õigus tarvitusele võtta kõiki abinõusid, et sundida oma käsu-
aluseid sõnakuulmisele ja kor-
rale.

Jaoõppus.

Rividrill.

§ 104 Jao koosseis. Jao normaalne koosseis on:

jaoülem (allehvitser) . . 1.
jaoülema abi (kapral) . 1.
reamehi . . . . . 8.

Kerge-kuulipilduja jaos täidavad reamehed igaüks omaette erikohustusi ja kannavad sellekohaseid nimetusi ja numbreid. K.-k. jagu koosneb kahest osast — võitlus- ja tagavaratoimkondadest. Võitlustoimkonda kuuluvad: sihtur, laadija ja kaks padrunikandjat № № 1 ja 2; tagavaratoimkonda — padrunikandjad ja kasetilaadijad № № 3, 4, 5, 6. Tagavaratoimkond töötab lahingus jaoülema abi valve all, kuna võitlustoimkonda juhatab jaoülem. Kõik reamehed on välja õpetatud ümberkäimises k.-kuulipildujaga. Paremateks laskjateks on sihtur, laadija ja № 3.

Jagudes ei ühtlustata sõdurite arvu ei õppuse ega võitluse otstarbeks seni, kuni nad veel täita suudavad nende peale pandud ülesandeid. Täiendamine ja ühtlustamine sünnib tarbekorral sõdurite täielise üleandmise ja vastuvõtmise teel, nii et jaoülemad juhatavad rivis alati samu mehi, kes neile alluvad ka kasarmus, korteris ja bivuakil. (K.-kuulipilduja jaol võib terve tagavaratoimkond vahest puududa). Lihtsa

jaotusega võib jagusid ühtlustada ainult paraadil esinemise puhul, kui vaja on rühmale ühtlast välimust anda.

Rivistused. Jagu koguneb joonele § 105
ühte viirgu ehk kolonni ühekaupa. Rühma
koosseisus liigub ta alati kolonnis
ühekaupa. Eraldatult (vahi- ja valveteenistu-
sele, tööle jne.) võib ta liikuda ka kolonnis
kahekaupa. Lähenedes vaenlasele liigub ta ravis, mille aluseks on kolonn ühekaupa, mil aga distantsid sõdurite vahel — vastavalt maastiku ja edasiliikumise viisile — võivad olla mitmesugused. Seljataha joondumist nõutakse vaenlasele lähenemisel ainult tarbekorral ja eri käsuga. Kallaletungil liigub ja töötab jagu laiuti laialipillatud ravis, millel ainult sellepoo-
lest on sarnadus joonega, et sõdurid seal paigutatud kõrvuti, millel aga tõepoolest ühtegi kindlat kuju ei ole ja kus iga sõdur valib omale koha kas ülesande kohaselt, mis tal on täita automaatlase laskeriista juures, ehk jälle nii, et ta ise saaks oma laskeriistaga töötada ja ei takistaks oma jao seltsilisi, kui terve jagu tuleandmisest osa peab võtma, sedasama tege-
mast.

Vastavalt maastikule ja olukorrale võib see rivi vahest välja kujuneda lihtsaks „trobikonaks“, milles jao sõdurid paigunevad oma ülema ümber ilma mingisuguse kindla korrata.

Liitesõdur ja liiteüksus. Oma kogumist, joondumist, liikumist ja tegevust korraldab § 106
iga väeosa teatava sõduri või üksuse järele, mida nimetatakse liitesõduriks ehk liiteüksuseks.

Liitesõdur, liiteüksus ja üksuse ülem moodustavad igasuguse, ka kõige vormitumalt laialipaisatud, rivistuse kondikava.

Liitesõdur (liiteüksus) tegutseb ülema vahe-tute komandode, käskude, märguannete ja signaalide järele, tema naaber liigub ja tegutseb temaga kooskõlas, järgmine sõdur (üksus) jälle sellega kooskõlas jne. Üldiselt nimetatakse igas rivis ja rivikorras külge, kuspool asub liitesõdur (liiteüksus), liiteküljeks. Üldiseks reegliks on, et sõdur (üksus) kooskõlastab oma tegevuse liiteküljes asuva naabriga.

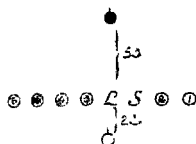
Vastavalt sellele hoiab ennast iga sõdur (üksus) määratud distantsil ehk intervallil liiteküljes asuvast naabrist, vastu pannes igale pealesurumisele, mida tema peale võib avaldada teisel poolel asuv naaber. Liitesõduri (liiteüksuse) ja liiteküljes oleva naabri järele sünnib rivinemine, joondumine, suuna muutmine jne.

Ja os on liitesõduriks harilikult kas keskmine (kes jaos alati teada peab olema), parema ehk vasaku tiiva sõdur. Komandoga võib jaoulem määrata liitemeheks sõduri ka oma äranägemise järele.

§ 107 Joon. Joonel seisavad jao sõdurid niisugustel intervallidel, et igaüks neist võiks väljasirutatud vaba (kui mõlemad vabad, siis parema) käe keskmise sõrmega puudutada naabri õlanukki (intervall — 80 cm). Kõik sõdurid asuvad ühel õigel joonel.

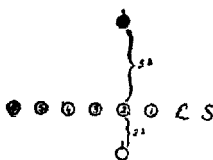
Üksinda joonel seisva jao ülem asub jao keskoha ees, keskmisest sõdurist 5 sammu eespool. Jaoulema abi asub 2 sammu kaugusel keskmise sõduri taga. (joon. nr. 3).

Kerge-kuulipilduja jaos asuvad reamehed paremalt vasakule järgmises järjekorras: Sihetur, laadija, siis numbrid 1-st 6-ni. Viimased 4 — tagavaratoimkond. (Joon. nr. 4).

Joon nr. 3.

Laskurite jagu joonel.

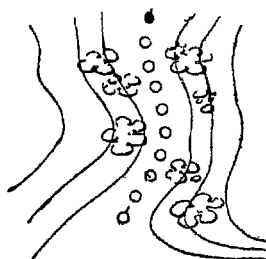

Joon. nr. 4.

Kerge-kuulipilduja jagu joonel.

Keelatud on sõdureid üles seada ainult kasvu järele. Kuulipilduja jaos täidavad eritegevusi need, kes on selleks kõige sündsamad; sihtur, laadija ja kolmas nummer peavad kõige tublimad laskjad olema. Löögijaos paigutab jao ülem kõige tublimad ja arukamad sõdurid teiste vahele niiviisi, et oleks hõlbustatud käskude edasiandmine ja jao liituvus.

Kolonnid. Kolonnis ühekaupa asuvad sõdurid § 108 õigel joonel üksteise taga. Distsantsid sõdurist

Joon. nr. 5.

Kolonn ühekaupa liikumisel.

sõdurini nii suured, et igaüks võiks puudutada väljasirutatud käe keskmise sõrmega eelseisva sõduri seljapauna (1 meeter). Sellest järgneb, et kolonn moodustub joone lihtsa pöördega (paremale). Jaõülema abi on viimasel kohal — harilikul kaugusel viimasest reamehest (Joon. nr. 5).

Kolonnis kahekaupa asub tagumine pooljagu esimese kõrval — paremal pool, mõlemad pooljaod kolonnides ühekaupa. Intervall pooljagude vahel — väljasirutatud käe ulatus õlanukini.

§ 109 Erandlised kogumismvormid. Seisang, pöörded ja liikumised jaos. Iseäralistel juhtumistel, mil ei mahu seisma normaalsel intervallidel, nagu õhtusel ülelugemisel kitsas kasarmus, võib jagu paigutada joonele ka kitsamatele intervallidele: küünarnukk küünarnukist kämbla laiusel, komando järele: „Koondatud vahedele — JOONDU!“

Seisangus „Valvel“ ja „Vabalt“, tervitamiseks, pööreteks paigal ja liikumisel, liikumiseks, seisajätmiseks ja lahkuminekuks, mütside mahavõtmiseks antakse jaole samad komandod, nagu üksikule sõdurile. Sõdurid täidavad jaos kõiki komandosi täpisealt ja ühteaegu, välja arvatud vaba seisang, rihmalevõtmine ja lahkuminek. Liikumistel ja pööretel jäävad distantsid ja intervallid, samuti joondumine rindes ja seljataha, muutnatuks. (Poolpöörete järele peavad sõdurid nii seisma, et nad eelseisva sõduri peatagant ei näeks kõrgemal seisvate sõdurite päid).

§ 110 Kogunemine joonele. Lahkulastud ehk laiaili-paisatud jaos kogumiseks joonele annab jaõülem vajaduse järele signaali ehk leppemärgi, asub kogumise joonest

5 sammu ettepoole, näoga sinnapoole, kuhu peab olema pööratud jao rinne ja komandab:

Jagu, j o o n e l e — KOGU!

Liitesõdur (keskmine) asub jaoülemast 5 sammuhahapoole otse tema seljataha ja jääb liikumatult seisma. Teised reamehed asuvad kiiresti temast paremale ja vasakule oma kohadele. Seal joonduvad nad erikomandota, vaba kätt õigeks intervalliks välja sirutades, peasid liitekülje poole (keskele) pöörates ja edasi või tagasi nihkudes, et õlgade ja silmade jooned ühte langeks liiteküljel asuva naabri omadega. Intervall — 80 cm.

Kui liitesõdur on asunud kohale, teeb jaoülem pöörde ümber — näoga jao poole, et kontroleerida joondumist ehk paigutada liitesõduri teisele kohale, või ära muuta rindesuuna. Kui jagu on nõuetaval joonel õieti välja joondunud, annab jao ülem komando:

VALVEL!

Kõik lasevad väljasirutatud käed alla, pööravad samal ajal pead otse ja jäävad liikumatult põhiseisangusse.

Pärast komandosid „Vabalt!“ ehk „Kohendu!“ tarvitatakse üksuse väljajoondumiseks komandot „JOONDU!“

Kogunemine kolonni. Kogumiseks kolonni annab jaoülem § 111 vajaduse järele signaali ehk leppemärgi ja selle järele komando:

Jagu, kolonni — KOGU!

ise näoga kavatsetavas liikumise suunas seisma jäädes.

Liitesõduriks on sel puhul parema tiiva sõdur (algesõdur). Ta jääb jaoülemast 5 sammuhaha-

poole liikumatult seisma, joondudes viimasele otse seljataha; teised asuvad järjekorras tema taha, joondudes ja vaba käe väljasirutamisega õiget kaugust võttes. (Distantis sõdurist sõdurini — 1 meeter).

Jaotilema abi on kolonni lõpusõdur. Jaotilem pöörab näoga kolonni poole ja kui kogumine lõppenud, komandab:

VALVEL!

mille järele kõik käed alla lasevad ja liikumatult seisma jäävad.

§ 112 Suuna muutmise Joone ehk kolonni väikesed ümberpaigutused ning suuna muutmised sünnivad joondumisega liitesõduri järele.

Jaotilem paigutab liitesõduri tarvilisel määral ja annab komando:

Keskele (paremale, vasakule) — JOONDU!

ehk

Kolonni — JOONDU!

Eelkomando järele tõsta relv vähe üles, täitekomando järele asuda kiirelt uuele kohale ja joonduda samuti kui kogumisel. Kiireks joondumiseks joone suuna muutmisel on tarvilik, et igaüks alguses seisma jääks vähe tagapool joondumise joont. Kui sellest joonest üle minnakse, kestab edasi-tagasi lainetamine pikemat aega.

Kui selle juures ei teki vajadust liitesõdurit ümber paigutada teisele kohale, vaid ainult pöörata, sünnib suuna muutmise järgmise komandoga:

Niisuguse punkti pihta, keskele (paremale, vasakule, kolonni) — JOONDU!

Eelkomando viimase sõnaga (paremale, vasakule, keskele, niisuguse sõduri järele, kolonni) pöörab liitesõdur (parema, vasaku tiiva, keskmine ehk algesõdur) näoga nõuetavasse suuna; kõik teised tõstavad oma relvad vähe üles. Täitekomando järele sünnib joondumine harilikus korras.

Kui maastikul ei leidu selget suundpunkti, võib liitesõdurit pöörata käenäitamiseega ehk pöördekomandoga.

1. a) SUUND! (käsi nõutavas suunas välja sirutada).

b) P a r e m a l e (v a s a k u l e, k e s k e l e, n i i s u g u s e s õ d u r i j ä r e l e, k o l o n n i) — JOONDU!

2. P o o l p ö ö r e t p a r e m a l e — JOONDU!

Siin on liitesõduriks parema tiiva sõdur. Joondumisel poolpöördes vasakule on liitesõduriks vasaku tiiva sõdur.

3. P o o l p ö ö r e t v a s a k u l e, k o l o n n i — JOONDU!

Liitesõduriks on jällegi kolonni algesõdur.

Lajalipaisatud jagu võib koguneda kolonni ja joonele ka liikumisel.

Harilikule komandole lisatakse sel puhul juurde:

MARSS! ehk MARSS-MARSS!

Jaotlemine läheb nõuetavas suunas edasi, tema taga — liitesõdur; teised asuvad käies ehk joostes oma kohtadele. Täpipealt joondub käigul ainult kolonn.

Komando järele: SEIS! joonduda alati ilma iseäralise komandota.

Kõigil eelmistel juhtumistel lõpeb joondumine samuti nagu kogunemisel komandoga: VALVEL!

Kogumiste ja joondumiste juures on nõuetav täitmise kiirus, puhas joondumine ja täielik liikumatus komando järele „VALVEL“. Sõdurid peavad harjuma kiiresti kogunema oma juhi juurde igast laialipaisatud ja vormitust rivistusest, täiesti vabast lahusolekust ja täielisest segadusest, rivinema nõuetavas suunas ja kindla korra järele ja uue käsu ootel liikumatult paigale jääma. Seda peavad nad oskama täita puhta refleksi põhjal ka kõigis rännak- ja lahingtingimustes.

§ 113 Liikumised. Joonena liigub jagu ainult väiksemateks ümberpaigutusteks. Liikumistel joone suuna ei muudeta.

Pikemad liikumised sünnivad ainult kolonnis.

Kolonna liikumise suuna määrab jaotilem oma isikliku eeskujuga. Liitesõdur järgneb temale määratud kaugusel, ehk läheb tema poolt kättenäidatud suunas edasi. Teised sõdurid järgnevad liitesõdurile, joondudes temale selja taha. Suuna muutmisel pööravad nad järgimööda uude suuna sama koha peal, kus liitesõdur ära pööras. (Joon. nr. 5).

Kolonna liikumise suuna muutmine sünnib uue suundpunkti ehk suundjoone kättenäitamisega ühes käe väljasirutamisega uues suunas, ehk ainult käe väljasirutamisega ehk lihtsalt pööretega jaotilema järele. Komandod tähelepanu äratamiseks (e e l k o m a n d o d) neil juhtumistel on järgmised:

Suund see ehk see esem! (ühtlasi käsi välja sirutada);

Suund piki niisugust joont! —

Suund — (käsi välja sirutada);

Minu järele! — Täitekomando —

MARSS!

järele pöörab liitesõdur (algesõdur) väikeses kaares uude suuna, teised pööravad järgimööda niisamuti ja samal kohal ära, kus liitesõdur, nii et kolonn uues suunas täiesti joondunult välja venib. Kui uus suun määratakse leppemärgiga (67, f) pöörab liitesõdur ja tema järele ka teised sel ajal ära, kui jaotilem leppemärgi andis. (Joon. nr. 5).

Überrivistused. Kahe kaupa — MARSS! § 114 (MARSS-MARSS!)

Esimene pooljagu läheb täiel sammul edasi, tagumine asub kiirendatud sammul (joostes) paremale poole tema kõrvale.

Üleminek kolonnist joonele sünnib:

a) kolonni alge väljaviimisega sinna punkti, kuhu peab asuma joone parem tiib, kolonni väljajoondumisega nõuetavas suunas ja sellele järgneva pöördega vasakule:

b) rivinemisega vasakule ehk paremale ümberpööratud kolonn) komando järele:

Jagu rivine vasakule (paremale) — MARSS! (MARSS-MARSS!)

Überrivistuseks paigal jääb parema (vasaku) tiiva sõdur seisma, teised teevad poolpöörde vasakule ja jooksevad (lähevad) kõige lähemat teed uuele kohale. Joondumine sünnib erikomandota, nagu kogumise juures. Liikumisel sünnib überrivistus ainult „MARSS-MARSS!“ tempos; liitesõdur liigub edasi endises tempos.

Välja jõudes joonele, jätkavad sõdurid liikumist liitesõduriga ühes tempos ja taktis.

Üleminek joonest kolonni sün-
nib joone pöördega paremale. Jaoülem
asub liitesõdurist (algesõdurist) ettepoole, näoga
kavatsetavasse liikumise suuna. Liikumise algu-
sel pöörab liitesõdur kohe väikeses kaares jao-
ülema järele, teised pööravad järgimööda samal
kohal (§ 113). Jaoülema abi asub kolonni taha,
kui kolonn välja on veninud.

§ 115 Püsside haki- Püssid hakitakse nii joonel kui
tamine. kolonnis komando järele:

Püssid — H A K K I!

Jagu ehitab ühe ehk kaks hakki, vastavalt püs-
sikandjate arvule, nii et ühes hakis ei oleks üle
6 püssi.

Kahe haki puhul ehitab üks pooljagu ühe,
teine teise haki. Tiibadelt ulatatakse täiteko-
mando järele püssid keskpaiga pool seisvate
sõdurite kätte, keskpaigalt — tiiva pool seis-
jate kätte. Hakid tulevad rindes ja sügavuses
välja joondada.

Kerge-kuulipilduja sihtur paneb kuulipilduja
hargi peale, enesest vasakule, maha. Kaseti-
kotid pannakse hakkide kõrvale.

P a u n a d — MAHA!

Seljapaunad võetakse seljast ja pannakse
oma ette maha.

Lahkumineku juures jääb üks mees jaoülema
määramise järele relvade ja paunade juurde
valvuriks.

Püssid võetakse hakist komando järele:
„PÜSSID!“

Lahingdrill.

§ 116 Koondatud kolonn Koondatud kolonn ühekaupa
ühekaupa. liigub lahingtingimustes ja
mitmekesisel maastikul sama komandode järele
kui üksik sõdur.

Suuna eest vastutab jaoulem, kes liikumisel peaausjalikult oma jao teejuhiks on. Ta näitab seda: a) oma enese liikumisega, b) punktide ja joonte järele ehk käenäitamisega liitesõdurile. Jao õige järeltulemise eest vastutab jaoulema abi.

Liikuda tuleb mitte ainult õiges joones. Palju sagedamini tuleb lahingus kasutada kõveraid hiiliseid. Sellepärast sünnib lahingliikumine peaausjalikult eelkäija jälgedes. Kolonn võib selle juures nii kõveraks muutuda, kui see olukorra kohaselt nõutav. Iga mees peab aga liikuma just seda teed mööda, mida mööda jaoulem ehk liitesõdur ees läheb.

Kõverate hiiliste ärakasutamisel on üldisest suunast kinnipidamine ja oma piirkonda jäämine seotud teatavate raskustega. Et üldisest suunast kinni pidada, oma piirkonnast mitte välja eksida ja liiteosaga ehk liitepoolse naabriga ligikaudu ühte ja sama intervalli ja distantsi hoida, peab jaoulem aegajalt peatuma, et hinnata eesolevat maastikku. Neil peatustel tuleb seisma jätta ka jagu. Jao seismajätmise ja kohanemise kohta on maksivad samad reeglid, mis üksikule sõdurile. Jaole valib koha täiesti varjatud paigale jäämiseks liitesõdur, kes peale seismajäämiseks antud märguande ehk komando võib veel vähe maad edasi või kõrvale hüpata. Sõdurite õige kohanemise järele valvab kolonni taga liikuv jaoulema abi.

Öösistel liikumistel, proshektori ehk raketide valgusesse sattudes, heidab terve jagu ühekorraga välgukiirusel maha.

Kolonn võib edasi liikuda ka hüpetega kas tervikuna, gruppidena või üksikult.

§ 117 Kolonni liikumine Hüpeteks terve jaoga annab hüpetena. jaoülem komando: HÜPE!

Selle järele täidavad kõik jao sõdurid sedasama, mis üksik sõdur.

Komando järele:

MARSS-MARSS!

tormavad kõik jaoülemal jälgedes edasi, jäävad seisma ja kohanevad jaoülemal eeskujul. Jaoülemal abi valvab selle järele, et ükski sõdur maha ei jääks.

Hüpetes üksikult ehk grupina annab jaoülem komando:

HÜPPED ÜKSIKULT! (KAHEKAUPA jne!).

Hüppevalmis seavad endid ainult üks, kaks j. n. e. järjekorralist sõdurit.

MARSS-MARSS!

järele algavad hüpped: jaoülem ja esimene järjekord jooksevad esimestena kohale; järgmisi järjekordi käsutab välja jaoülemal abi, kes ühes viimase järjekorraga uuele kohale jookseb.

Hüpped peavad olema võimalikult pikad. Lähenedemiskaugustel on peaülesandeks kiire edasijõudmine.

Pinda ja jooni mööda külvatud jalaväe otsetule mõju vähendamiseks ei ole kunagi mõtet distantse sõdurite vahel suurendada, sest et tule mõju vähenemine alles siis algab, kui distantid on suuremad, kui tabatav ruum teatud kaugusel, mis jao juba 2000 sammu kaugusel vaenlasest 150–200 sammu peale pikaks venitaks, keskmistel kaugustel aga seda enam. Kahurtule eest on kõige paremaks varjuks väikene nähtavus, väikene sügavus ja kiire edasijõudmine. Need elemendid puuduvad täielikult pikaksvenitatud kolonnil. Ta on nähtav, sügav ja ei jõua kiirelt edasi. Seepärast ei ole

pinda ja jooni ülekülvav otsetuli kunagi põhjuseks kolonni pikaks venitamisele.

Harvendatud Maastiku kohaselt võib mõnikord § 118 kolonn vajadus ilmuda suurendada sõdurite vahel distantse. Näiteks: kui kolonn edasi liigub üksikhüpetena ja terve jao varjamiseks ei leidu häid kohti, üksikutel sõduritel aga varjusid jätkub; või ülesande kohaselt, kui jagu on kolonnis välja nihkunud vaenlase tugipunkti külje peale ja pöördega paremale või vasakule laskeaheliku peab moodustama.

Sedasama võib nõuda jalaväe külge- ehk pool-põiktuli.

See sünnib komandoga:

DISTANTS (NII MITU) SAMMU! NII MITME KAUPA!

Jaoulem ja algesõdur teevad õige pika hüppe (80—100 meetrit), teised asuvad määratud distantsidele nende taha endises järjekorras.

Harvendatud kolonni liikumised sünnivad sama komandode ja reeglite järele, nagu koon-datud kolonni omad. Komandod hüpeteks peab aga alati sõdurilt sõdurile läbi kordama. Seda peab harjutama niisuguse hoolega, et see igal ühel täiesti masinlikuks harjumuseks saaks.

Kolonni rivistatud jao Kolonni rivistatud jaol on § 119 nihkumine paremale ja tihti vaja nihkuda piki la-
vasakule. hingkorra rinnet paremale
või vasakule kaugemaks väljaliikumiseks vaen-
lase vastupanupesa ehk kaevikujatku haarami-
sele või lihtsalt õige distantssi pidamiseks liite-
osa pool asuva naabriosa.

See liikumine võib sündida :

a) kolonni lihtsa pöördega paremale või vasakule Kolonn liigub siis edasi joonena, parem tiib pööratud vaenlase poole. Liikumine võib kesta vahetpidamata või hüpetega terve jaona, üksikult või gruppidena ;

b) külje poole väljaliikumisega poolpõiki suunas ;

c) kolonni ärapööramisega (suunamuutmisega) paremale või vasakule.

Missugust neist liikumise viisidest tarvitada, oleneb maastikust. Viimase kahe viisi juures jääb vaenlase poole pööratuks rivi lai külge. Sel puhul peab kolonni tingimata harvendama. Harvendus oleneb distantsist vaenlaseni : suurematel distantsidel on ta 8—10 sammu, keskmistel 5—6 sammu.

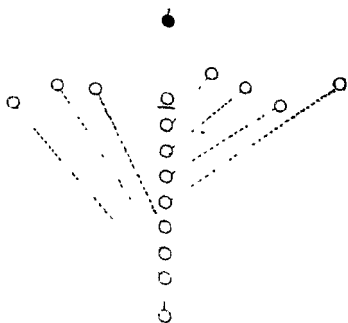
Kui jagu on tarvilikul määral külje poole nihkunud, moodustub kolonn otseliikumiseks : a) lihtsa pöördega vasakule või paremale, b) liikumise suuna muutmise (ärapööramisega nõuetavas suunas).

Kui liikumise eesmärgiks oli haaramine, siis peab vaenlasele lähemale jõudes kolonni harvendama, et : 1) mitte poolpõik tuld tihedasse rivisse saada, 2) luua ahelik (kallaletungi rivi) lihtsa pöördega vasakule või paremale.

Mitte tuld avades ja lähenedes vaenlasele huupi-külvatud tule all, liigub jagu põhimõtte-likult eelpool kirjeldatud rivistustes, mis moodustuvad kolonnist ühekaupa.

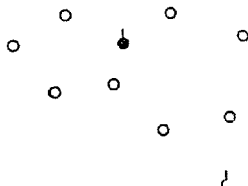
§ 120 Paiskumine ahelikku Tuleavamiseks kallaletungi ja trobikonda. piirkonda jõudmisel või satudes tabava pikitule alla, pa i s k u b jagu

kolonnist a helikku (joon. 6), vahest trobi-
konda (joon. 7). Ahelikus on igal sõduril vaba-

Joon. nr. 6.

dus valida omale kõige paremat kohta koha-
nemiseks ja laskekohaks, jäädes üldiselt oma

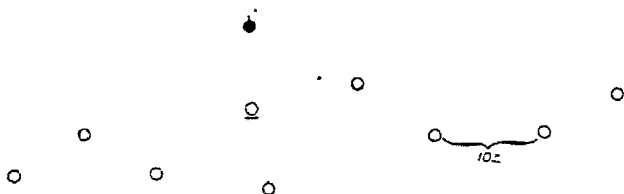

Joon. nr. 7.

naa brite vahele ja mitte segades nende
tulitegevust. Liikumisel kasutada ome eesole-
vaid varje ja hiiliseid, jällegi üldiselt kinni
pidades liikumise suunast (joon. 8). Paisku-
mine sünnib komando järele:

**NII MITME SAMMU PEALE) AHELIKKU
(TROBIKONDA) MARSS-MARSS!**

Jaõülem ja liitesõdur on paiskumise kondikavaks. Jaõülem hüppab 10 sammu ette, liitesõdur (algesõdur) — lähema varjatud kohanemise võimaluseni temale järele ja heidab näoga sinna poole maha, kuhu on

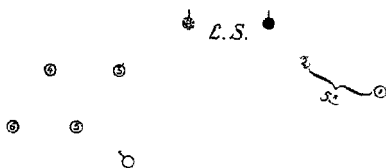
Joon. nr. 8.

Ahelikku paiskunud laskurite jagu.

pööranud jaõülem. Jagu paiskub ahelikku ringedega sinna, kuhu jaõülem ja liitesõdur nägudega on pööratud. Siin peab vahet tegema k.-k. jao ja löögijao paiskumise vahel:

a) Löögijao paiskub esimene pooljagu liitesõdurist paremale, teine — vasakule.

b) K.-k. jaos paiskub liitesõdurist (sihturist) paremale 1-ne ja 2-ne numbrid; liitesõdurist vasakule asuvad järjekorras laadija ja numbrid 3-st kuni 6-ni (joon. 9).

Joon. nr. 9.

Kerge-kuulipilduja jagu kohal.

Löögijaos hüppab jaõülema abi teise poolejao taha, k.-k. jaos jääb ta tagavara toimkonna keskkoha taha.

Paiskumise järele kohanevad kõik viibimata varjatult maastikule. Ja oülem valib selle järele laskekoha ehk määrab ära võimalused edasiliikumiseks.

Normaalsed intervallid on ahelikku paiskumisel 10 sammu.

Vahest ei võimalda maastik laial rindel paiskumist, vahest ei ole kõigil sõduritel vaja tulinjoonele välja tulla, vahest jälle peavad mõned jaod end koomale tõmbama, et teisi oma vahelt läbi lasta — siis paiskub jagu trobikonda, s. o. oma ülema ümber kahte või enam järku. — Kindlat vormi trobikonnal ei ole. Sõdurid paigunevad võimalikult malekorras ja nii, et lõpuliikult intervallid ikkagi vähemad ei oleks kui 5—6 sammu.

Ahelikuna ehk trobikonnas liigub jagu edasi samade komandode järele, nagu kolonn, — kas vahetpidamata või hüpetega, viimasel juhtumisel — kas tervikuna, gruppidena või üksikult.

Iga seismajäämise puhul kohanevad varjatult maastikule. Ja oülem ja liitesõdur moodustavad rivi kondikava ka liikumisel. Ja oülem valib iga seismajäämise puhul laskekoha ehk määrab edasiliikumise võimalused. Komandod hüpeteks korratakse meheltele.

Aheliku rindesuuna muutmine sünnib samuti, nagu joonel, liitesõduri järele. Ja oülem ja liitesõdur asuvad uude suuna. Jagu pöörduv rindesse kas korraga või hüpetega komando järele:

SUUND SINNA! (ESEMELE).

(HÜPPED ÜKSIKULT!)

Paiskub jagu eraldatult, s. o. nii, et kahe naabrija o ahelikkude vahel tühi ruum peaks jääma või kui maastik pikka ahe-

likku moodustada ei luba, siis on intervallid sõdurite vahel 5—6 sammu, mis komandos ära tähendatakse; paiskuvad aga jaod ühtlase aheliku loomiseks (liidetult), siis on intervallid 8—10 sammu. Mitmejärgulises trobikonnas on intervallid üksikutes järkudes ka 8—10 sammu. Sõdurid paigunevad võimalikult malekorras, nii et terves trobikonnas ikkagi jääksid umbes 5 sammulised intervallid sõdurite vahel. Kui komandos öeldud ei ole, mitme sammu peale paiskuda, siis on intervallid normaalsed.

§ 121 Laskekohale Varjatult kohanenud ahelik ehk osa asumine. trobikonnast asub laskekohale komando järele:

KOHALE!

Kuulipilduja jaos hüppab esimesena kohale jaoülem, et k.-k. kohta välja valida, siis laadija ja sihtur; №№ 1 ja 2 paigunevad, kui jaoülem pole annud iseäralist käsku, sihturist paremale — võimalikult varjatult. Tagavara-toimkond paiguneb laadijast vasakule — samuti võimalikult varjatult, silmas pidades, et võimalik oleks täis kassetisid laadijate kätte toimetada ja tühje laadimiseks tagesi saata.

Kui aga jaoülem KÕIK VÄLJA! käsutab, või kui maastik mingisugust varju ei paku, võtavad kõik numbrid oma püssidega tulivõitlusest osa.

Löögijaos hüppavad a h e l i k u s kohale kõik trobikonnas — ainult esimeses järgus olevad laskurid. Peab ära hoidma korraga tulejoonele väljajooksmist. Tulejoone ülesleidmist peab vaenlasele äärmiselt raskeks tegema. See ei tohi aga tuntavalt mõjuda väljatuleku kiiruse peale.

Lähedamaa tulivõitluse distantsidel ei määrata enam ette kindlaks peatuskohti, ega minda kohale komando järele. Komandod antakse ainult edasiminekuks; kohale peab asuma igaüks ise. Jaotilema ja tema abi tähtsamaks hooleks on selle järele valvata, et ei oleks mahajääjaid, et võimalikult kiiremini edasi jõutaks ja vaenlase maashoidmine tulega silmapilgukski ei lõpeks. Väljaõpetus iseseisvale vastastikku tulitoetusele, harjutamine alatasa iseseisvalt kombineerima tuld ja liikumisi, kasutama naabri tuld oma liikumiseks ja naabri liikumist toetama oma tulega, — omab võitluses neil kaugustel kõige suurema tähtsuse.

Kindlasti peab meeles pidama, et ka ahelik mingil tingimisel ei tohi olla shablooniline, kindlate intervallidega ja moodustama enesest sirgekujulist joont. Aheliku kuju oleneb ainult maastikust, sellel leiduvatest varjetest ja laskekohtadest. Tema kuju on igal silmapilgul ärripuv lähedamaa tulivõitluse piirkonnas üksteisele aja ja koha poolest korratult järgnevatest üksikhüpetest ja edasiroomamistest. Kui koht lubab, võivad kaks, kolm sõdurit koomale nihkuda; vahel tuleb jälle kokku nihkunud sõduritel laiali paiskuda. Üksikud sõdurid ja lähemale koondunud grupid ei pea ainult segama üksteise tuld, kui terve jagu tuld annab, ega olema üksteisele takistuseks edasiminekul.

Löögijao Löögijagu astub tulivõitlusesse hari- § 122
tulivõitlus. likult alles lähedamaa võitluse piirkonnas, kui täiesti kindlalt on võimalik püssikuuliga tabada ükskõik missugust ja ükskõik kui kiiresti ilmuvat märki. Siin töötab iga üksik võitleja peaaesjalikult frontaalselt, otse oma ette; selleks sunnivad teda ka korratult üks-

teisele järgnevad üksikhüpped. Sel puhul võib iga üksik võitleja ja võitlejate grupp üldisest joonest vabalt kaugemale ette tungida. See kartmatu tung ettepoole peab õpetuse teel muutuma masinlikuks harjumuseks. Tagumised peavad järele jõudma esimestele, mitte aga esimesed ootama tagumisi ja vaatama selle peale, et keegi maha ei jääks. Ainukeseks piiripanijaks siin on naabruses töötava kerge-kuulipilduja poolpõik tuli.

Kui löögijagu astub tulivõitlusesse juba kaugemalt, mil maastik ei paku mingisugust võimalust varjatud kohanemiseks, siis võib esile ilmuda ka terve jao püssitule koondamise ja ülekanndmise tarvidus. Ahelik omab siin enam joondunud kuju.

§ 123 Kerge-kuuli- Kerge kuulipilduja jaos moodus- pilduja jagu. tavad püssid võrreldes kuulipilduja sedavõrd väikese tulijõu, et esimesed numbrid ja tagavara toimkond, nii vähe kui võimalik, peavad seisukohale välja hüppama. Ainult täiesti varjeta maastik, ehk kuulipilduja rikkimine võivad olla põhjuseks terve jao asumiseks laskekohale. Seda võib mõnikord nõuda ka vajadus kuulipilduja suruvat, maas- hoidvat tuld täiendada püssi täpipealse tappe- pauguga või vajadus mitte välja anda kerge- kuulipilduja olemasolu. Sellepärast peab harju- tustel pandama kõige suuremat rõhku selle peale, et kuulipilduja juures laskekohal asuks harilikult ainult laadija, kuna teised end var- jama peavad. Kui numbrid harjuvad igal juhtu- misel seisukohale välja hüppama, võib see pahatihti takistada kuulipilduja flankeerivat tuld, mis on kuulipilduja peatülesandeks.

Rünnak. R ü n n a k u s üldse mingisugust enam- § 124
vähem kindlat rivivormi jaole anda ei saa.
Rünnakule tormab jagu sellest rivist, milles ta
asus viimasel silmapilgul. Koondamisega jao-
ülema poole tormijooksul, samuti mitmesuguse
jooksukiiruse tõttu, muutub jagu sissemurde
punktis harilikult ikkagi täiesti vormita huni-
kuks. Selle kiiret kordaseadmist ja varjatud
paigutamist või uue vastupanupesa pihta pais-
kamist peab harjutama kõige suurema hoolega.

Üleminekul. Lahingus tuleb alati tarvitada kõiki § 125
eelmsi paigunemisi ja liikumise vormisid kõige
mitmekesisemas ja ootamatus vahelduses: tuleb
äkitselt ja kiiresti üle minna ühest paigune-
mismvormist teise, muuta liikumise viisi. Vaen-
lase tulest ja maastikust olenevalt tuleb: harven-
datud kolonni koondada, koondatud kolonni
harvendada, kohaneda koondunud joonena,
paiskuda, paiskumisest koonduda kolonni ja
joonele, vajaduse puhul edasi liikuda pikkades
hüpetes terve jaona, sellele vahetult järgne-
vate lühikeste üksikhüpetega, kui seda nõuab
vaenlase tuli. Need üleminekul kõige järsumal
ja ootamatul kujul peavad olema jaole kätte
harjutatud hoolsa drilliga, vastasel korral ei ole
võimalik juhatamine kallaletungil ja lähenemisel.

Jagu koondub harvendatud distantsidega
kolonnist harilikkudele distantsidele sama ko-
mando järele, millega kolonn harvendati (§ 118).

Ahelikku paiskunud jagu läheb üle kolonni
komando järele:

KOLONNI! MARSS-MARSS (kui vaja distant-
sid ära määrata)

Jaotlem ja liitesõdur asuvad koondumiseks
kohale ehk liiguvad nõuetavas suunas edasi.
Nende taha asuvad jao sõdurid harilikus rivi
järjekorras.

Joonele koguneb jagu igast rivistusest samuti, nagu rividrillis. Kogumine sünnib MARSS-MARSS tempos, korruga ehk üksikult. Kõnandod selleks on:

JOONELE! MARSS-MARSS ehk ÜKSIKULT, MARSS-MARSS!

Kõnandatult joonelt läheb jagu kolonni samade reeglite järele, nagu rividrillis.

§ 126 Kaevumine. KAEVU!

a) Tule all peab kaevuma vaheldumisi: üks kaevub, teine jätkab tuleandmist. Kerge-kuulipildujale valmistavad kaeviku №№ 1 ja 2, kuulipilduja jätkab tegevust. Kõige pealt valmistada platvorm kuulipildujate jaoks ja tugi sihturi küünarnukkidele, siis auk sihturile, mida laadija tarbeks võib pärast laiendada. Esimesed numbrid kaevuvad läheduses. Pärast võib sellest kujuneda ühine pesa.

b) Väljaspool tuld ja vaatlemist. Kaevik märgitakse ära sõdurite paiskamisega ja esikülje kerge väljatorkimisega.

Kaevumine sünnib tingimata maski varjul.

§ 127 Laskemoon ja taga- Pealetungil on k.-kuulipilduja vara osad k.-kuulip. padrunid ära jaotatud laadija jagudes. ja numbrite vahel: $\frac{2}{3}$ padrunitest on laaditud kasettidesse ja 1—4 numbrite ja laadija käes; 5-dal ja 6-dal numbril on käes lahtised padrunid. Kui jaos on Madseni kuulipilduja, siis on 1-se numbri käes veel tagavara raud ja veekott. Sihturi käes on kaks kasetti puutumata tagavarana. Laadija käes tagavara-osad ja abinõud.

Kerge-kuulipilduja meeskonnad peavad täielikult tundma: kuulipildujate veovankri ehitust; kuulipildujate, laskemoona ja tagavara-osade pakkimist vankrile ja nende ärajaotust numbrite vahel. Vankrilt mahavõtmise sünnib komando järele:

KUULIPILDUJAD VABAKS!

Jagu astub kolonnis vankri taha; kuulipilduja laskemoon, osad ja abinõud võetakse järjekorras maha ja antakse vastavate meeste kätte.

Rööbiti ja ühenduses oma iseäralise lahingdrilliga peab jagu jätkama kõiki muid tegevusharjutusi, mis üksiku sõduri jaoks § 96-s ettenähtud, niihästi väleda ja osava koostöötamise saavutamiseks kui ka üksiku sõduri võimisteparemaks väljaarendamiseks.

Rühmaõppus.

Rividrill.

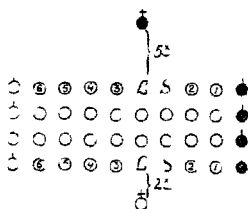
Rühma koosseis. Rühma normaalne koosseis on 4 jagu. Neist on kaks jagu kergekuulipilduja ja kaks löögijagu. § 128

Jagude koosseis võib selle juures normaalsest väiksem olla. Jagusid ei ühtlustata ega täiendata, kuni nad suudavad veel oma ülesandeid täita. (Väljaarvatud esinemine paraadil).

Rühmas peab alati olema kaks k.-k. jagu, olgugi vähendatud koosseisus (ilma tagavara-toimkonnata). Löögijagusid võib erakorralistel juhtumistel olla üks, vahel isegi mitte ühtegi.

§ 129 Põhirivistused Rühm koguneb normaalselt joonele nelja viirgu ehk kolonni jaoks. Mõnel juhtumisel võib ta koguneda joonele kahte ehk ühte viirgu, kolonni kahe või üheksa jaoks. (Rühm, milles normaalsest vähem jagusid, koguneb joonele kolme, kahte ehk ühte viirgu, kolonni — kolme, kahe või üheksa jaoks).

Põhirivistuseks kogunemiseks on üheviirulistel joontel üksikuteiselt või paigutatud jaoks. Distantis jagude vahel on väljasirutatud käe ulatus eelseisva sõduri seljapaunani, mille võtavad liitesõdurid jagudes. Intervallid sõdurite vahel on samasugused, kui üksikus jaoks (õige intervalli võtmiseks sirutavad vaba käe välja ainult liitejao sõdurid). Erakorralistel juhtumistel: üllugemistel kitsas kasarmus jne. — kämbla laius küünarnukkide vahel, toimides § 109 kohaselt. (Joon. nr 10).

Joon. nr. 10.

§ 130 Ülemate kohad. Jagude ülemad asuvad oma jagude paremal tiival — harilikul intervallil parema tiiva sõdurist. Nende abid asuvad jagude vasakul tiival — harilikul intervallil vasaku tiiva sõdurist.

Üksikult seisvas rühmas asub rühma ülem esimese jao keskkoha ees — 5 sammulisel distantisil jaoks.

Rühma vanem asub viimase jao taga, rühmaülema kohal, 2 sammulisel distantsil jaost.

Jagude paigutus rühma koosseisus. Esimene ja tagumine § 131 jagu on k.-kuulipilduja, keskmised — löögijad. Jagusid nimetatakse nende ülemate järele ja nummerdatakse nad järjekorras esimesest viirust viimaseni.

Iga jagu, olgu ta koosseis missugune tahes, asub täiesti koondatult: sõdur sõdurist hariikul intervallil, jagude ülemad ühes reas üksteise taga. Siin ei tule rõhku panna selle peale, et mitmesuguste koosseisudega jagude juures rühma vasak tiib selle tõttu ei lõpe ühtlase reaga.

Kõik muud joonele kogumise rivistused sünnivad ümberrivistuse teel sellest põhirivistusest.

Rühma liikumised. Rühm liigub rännakul § 132 kolonnis neljakaupa, vahel kolonnis kahe või ühekaupa. (Normaalsest vähema arvu jagudega rühm liigub kolonnis kolme või ühekaupa).

Lähenedamisel vaenlasele liigub rühm laiuti ja sügavuti lahusolevate jagudena. Iga jagu asub sel puhul niisuguses kolonnist moodustatud lähenedamisravis, nagu seda nõuab maastik ja olukord.

Kallaletungil võitleb rühm mitmesugustes rivistustes. Alguses on tal osa jagusid paisatud tulijärku, kuna teised järgnevad varjatult teataval kaugusel. Lähedamaa tulivõitluse piirkonnas võib kõiki jagusid mitmeti paisata tulijärku. Enne rünnakut jäävad k.-k. jadod jälle tahapoole ja visatakse alles sisse-murde silmapilgul löögijagudele järele.

§ 133 Kogunemine Laialipillatud ehk lahkulastud rühma kogumine joonele. Rühmaülem annab samuti nagu jao kogumine. Rühmaülem annab signaali ehk leppemärgi kogumiseks, asub oma kohale, näoga sinna poole, kuhu peab olema pööratud rühma rinne ja komandab:

Rühm joonele — KOGU!

Selle komando järele koondub rühm niimitmesse viirgu, kui rühmas on jagusid.

Esimese jao keskmine sõdur on liitesõdur, esimene jagu on liitejagu ja koondub rühmaülemataha nii, nagu ta koonduks üksikult oma jaoülemataha. Joondumise ja rinde suuna parandamine sünnib vastavalt § 109-le.

Tagumised jaod asuvad oma kohtadele esimese jao järele. Nende jagude ülemad parandavad oma jagude joondumist ise, andes vaikselt häälel tarvilisi juhatusi.

Kui rühm on joondunud, annab rühmaülem komando:

VALVEL!

Täitmine nagu jaoõppuses.

Rühma võib koguda ka otsekohe kahte ehk ühte viirgu.

Rühm kahte viirgu (ühete viirgu) joonele — KOGU!

§ 134 Kahte viirgu. Kaheviirulisel joonel seisavad paremal tiival üksteise taga esimene ja teine jagu, vasakul tiival üksteise taga kolmas ja neljas jagu (paremal tiival on siis k.-k. jagu esimeses, vasakul tiival tagumises viirus). Poolrühmade vahel on 2 sammuline intervall.

Liitesõdur on kaheviirulisel koondumisel esimese jao ülema abi. Liitejagu on esimene jagu.

Üleminekud ühest Ü l e m i n e k neljaviirulisest § 135
joonest teise. joonest kaheviirulisse sünnib
komando järele:

Kahte viirgu — MARSS! (MARSS-MARSS!) joone väljavenitamisega vasakule.

Täitekomando järele pööravad kaks tagumist jagu vasakule, liiguvad esimestest mööda ja asuvad igaüks oma jaoülema komando järele „PAREM POOL!“ ja „SEIS!“ oma kohtadele, joondudes esimeste jagude järele.

Ü l e m i n e k neljaviirulisest ehk kaheviirulisest joonest üheviirulisse sünnib komando järele:

Ühte viirgu — MARSS! (MARSS-MARSS!) samasuguse väljavenimisega.

Kõik tagumise viiru jaod pööravad vasakule, liiguvad vajavalt edasi ja asuvad järjekorras jagude ülemate vastavate komandode järele oma kohtadele, joondudes esimese viiru jao järele.

Joondumine lõpeb, nagu harilikult, komandoga VALVEL!

Kolmeviiruline joon võib ümber rivineda ainult üheviiruliseks. Ümberpöördud üleminekud sünnivad samade komandode järele. Vasakpoolsed jaod pööravad paremale ja lähevad parema tiiva jagude (jao) taha, seal joondudes nagu kogunemisel.

Kolonniide moodustamine. Kõik kolonnid on paremale pöördunud jooned. § 136

Jaod seisavad siin just samuti kõrvu ja üksteise taga, nagu nad üksteise taga ja kõrvuti seisid

joonel. Üksikus rühmas asub rühmaülem 5 sammulisel distantsil liitejao ees, rühmavanim — 2 sammulisel distantsil liitejao taga.

Koondumine kolonni sünnib analoogiliselt jao koondumisega kolonni. Rühmaülem annab vajavalt signaali ehk leppemärgi kogumiseks, asub oma kohale ja komandab:

Niisuguse jao järele — KOLONNI! KOGU! (vajavalt kahekaupa).

Kui „kahekaupa“ jne. pole juurde lisatud, asuvad kõik jagude kolonnid kõrvuti.

Esimesena asub 5 sammulisele distantsile rühmaülema taha komandoga äratähendatud liitejao ülem, joondudes otse rühmaülema seljataha; selle järele asub oma kohale liitejagu ja liitejao kohaselt kõik teised jaod. Liitejao joondumist parandab rühmaülem samuti, nagu see näidatud jaoõppuses. Teisi jagusid parandavad nende ülemad, andes vaikselt häälel juhatusi. Koondumine ja joondumine lõpeb komandoga VALVEL!

Joone ja kolonni väikesed ümberpaigutused sünnivad samuti, nagu jao joone ja kolonni väikesed ümberpaigutused, liitesõduri järele. Rühmaülem paigutab ümber liitesõduri, selle järele kõik teised.

§ 137 Üleminekud ühest Üleminekud kolonni kahekolonnist teise kaupa ja ühekaupa sünnivad ainult paigalt edasiliikumise ja liikumisel komando järele:

Kahekaupa (ühekaupa) — MARSS! (Paigalt edasi liikumisel — käies MARSS).

Algejagu (algejaod) üleminekul: kolonni kahekaupa — 1-ne ja 2-ne, kolonni ühekaupa — 1-ne jagu algab liikumist (jatkab liikumist täiel sammul); teised jaod tähendavad sammu

paigal ja asuvad oma jaoülema komando järele „OTSE!“ järgimööda oma kohtadele kolonni sedamööda, kuidas neist mööda jõuavad jaod, mis nende ees peavad liikuma.

Üleminekul kolonnist neljakaupa, kolonni kahekaupa komando „OTSE!“ annab neljanda jao ülem.

Kolonn kolmekaupa võib üle minna kolonni ühekaupa ja kolonni pooljagudena.

Ümberpöördud üleminekul sünivad komando järele :

„Neljakaupa (kahekaupa jne.).“
„MARSS!“ (ehk MARSS-MARSS!)

Esimene jagu tähendab sammu kohal (jatkab käiku täiel sammul) teised lähevad (jooksevad) otsemat teed esimesest jaost paremale, üle minnes sammule (kohal ehk edasi liikudes) esimese jao kõrgusel ja nõuetavatel intervallidel.

Joone liikumine ja suunamuutmine. Joon liigub ainult väikesteks § 138
ümberpaigutusteks. Liikumisel suuna ei muudeta. Kõik pikemad liikumised sünivad kolonnis.

Kolonni liikumise suuna muudetakse rühmas analoogiliselt jaoga. Liitejaoks on alati ärapööramise sisemisel tiival olev jagu, s. o. vasakule pööramisel vasak, paremale pööramisel parem jagu. Liitejao võib ka eelkomandoga ära tähendada.

Niisuguse jao järele, suun sinna
— MARSS!

Liitejagu pöörab täitekomando ehk leppe-märgi järele uude suuna, nagu see näidatud aõppuses, vähendades sammu, et välised jaod temaga kõrvu edasi jõuaksid.

§ 139 Ümberrivis- Üleminek joonest kolonni ja ümber-
tused. pöördult sünnib samuti nagu vasta-
vad üleminekud jaol. Rivinemisel vasakule jääb
vasakpoolse jaol ülem täitekomando peale seis-
ma (rivinemisel joostes — jätkab liikumist täiel
sammul). Vasakpoolne jaolu rivineb, nagu jaol-
õppuses ette nähtud; teised jaol rivinevad
temale seljataha.

Kõik muud riviliikumised ja rivitegevused
sünnivad samuti ja sama komandode järele,
nagu see ette nähtud üksik- ja jaolõppuses.

§ 140 Rännak. R ä n n a k u l liigub rühm kolonnis
nelja-, kahe-, või ühekaupa, vastavalt tee laiu-
sele. Kui rühm liigub kolonnis neljakaupa,
tehakse tee vabaks sõiduriistadele ja ratsa-
nikkudele komando ehk signaali järele:

TEE VABAKS! (auto, mootorratas võib tähen-
datud leppemärgi oma signaaliga anda).

Jagude kolonnid suruvad endid küünarnukk-
küünarnukini parempoolsele, ehk mõlemale
poole (kumbagile kaks) teeäärele. Komando
järele:

INTERVALLID! võetakse jällegi täied inter-
vallid jagude kolonnide vahel.

Kolonnis kahekaupa liigub üks poolrühm
(1-ne ja 3-as jaolu) vasakut teeäärt mööda, teine
poolrühm paremat teeäärt mööda. See võimal-
dab tee vabastamist sõiduriistadele ja ratsa-
nikkudele, samuti varjatud liikumist, kui tee-
äärtel kasvavad puud ehk põõsad.

Jagup saab rännakul alati koos olema, ka
siis kui liigub vabasammul. Iga sõdur sammub
oma eelkäiva sõduri jälgedes. Jaolülemate abid
ja rühmavanemad valvavad selle järele, et keegi
ei lahkuks loata kolonnist ja maha ei jääks.

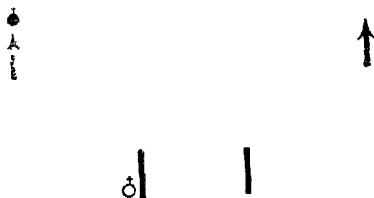
Lähene mine Lähene misel vaen lase le § 141
 vaen lase le. rivine b rüh m jagu den a,
 s. t. niisuguse sse rivistu sse, kus jaod asuvad
 üksikult laiuti (joon. nr. 11) või laiuti ja süga-

Joon. nr. 11.

Rivi jagudena: ühes järgus.

vuti suurematel intervallidel ja distant sidel
 lahus (joon. nr. 12), mille juures edasiliikumine

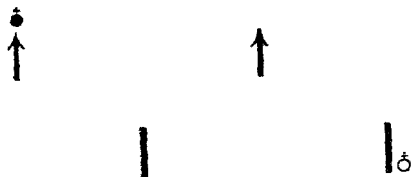

Joon. nr. 12.

Rivi jagudena: malekord keskel.

sünnib igas jaos iseseisvalt, kuid kooskõlas
 liitejaoga, sest liitejao liikumist korraldab
 tema juures asuv rühmaülem.

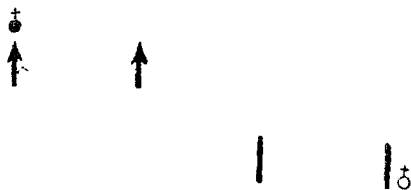
Jagudena rivinemise välised vormid võivad
 olla väga mitmekesised. Vaata joon. nr. nr. 13,

Joon. nr. 13.

Rivi jagudena: malekord vasakul.

14, 15). Missugusel juhtumisel missugust vormi tarvitada, oleneb alati neist kahest põhiüles-

Joon. nr. 14.

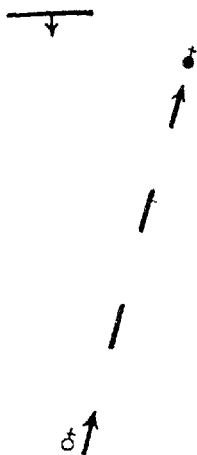
Rivi jagudena: aste paremale.

andest, mis sel rivistusel on täita; nimelt:

a) võimaldada rühmale varjatud, raskesti vaadeldavat ja raskesti tabatavat liikumist ning maastiku vaba kasutamist.

b) Korraldada üksikute jagude eemalt väljasuunimist niiviisi, et kallaletungi alguseks oleks kindlustatud kerge kuulipilduja jagudele vaba tuleandmine üksteise ja löögijagude edasiminemise kaitseks ja löögijagudele vaba manööverdamine terve kallaletungi kestvusel.

Esimest nõuet rahuldab igasugune jagude laialivimine üksikute punktidenä, s. o. niisugustes rivistustes, mis vaenlase poolt vaadatult ei kujuta enesest laiujooni, vaid ainult vaevalt märgatavaid punkte, mis maastikul lühikeseks ajaks üles kerkiavad ja jälle maastiku volti-

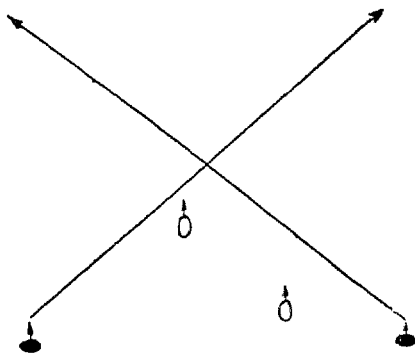
Joon. nr. 15. Rivi jagudena: neljas järgus.

desse, kasvustikku jne. ära kaovad. Laiad intervallid nende punktide vahel teevad võimalikuks maastiku omaduste kõige vabama ja täielikuma ärakasutamise: punktide korratu asetamine mitmesugustel distantsidel raskendab nende võtmist tule alla, sundides määrama kaugust iga üksiku punktini, samuti tuld killustama.

Teine ülesanne nõuab, et niiviisi laialiviidud jaod algusest peale ära paigutataks teatavas korras, vastavalt üldisele lahingülesandele.

Kerge-kuulipilduja jagude üles- 142 §
 jagude rühmitus. andeks on rajada teed kaitsva tulega oma rühma löögijagudele ja järeltulevate rühmade edasiminekuks. Vastastikku tulitootusega, vastastikku tulikaitse andmisega peavad nad kindlustama ka üksteise edasitungi. Sellepärast kuuluvad nad rühma ühtlase tegevuse juures alati esimesse järku — tulijärku. Intervallid nende vahel peavad olema tulivõitluse alguseks nii suured, et oleks võimalik,

Joon. nr. 16.

ühelt poolt, löögijagude läbivalgumine nende vahelt lähedamaa tulivõitluse perioodil (joon.

nr. 16.), ehk neist möödapääsemine vaenlase haaramiseks ja teiselt poolt, et ei oleks takistatud flankeeriva tule andmine üksteise rinde ette. Otsepealetungil, kui löögijaod peavad osa võtma lähedamaa tulivõitlusest ja läbi valguma nende vahedelt rünnakeelsetel distantsidel, siis on intervall nende vahel suurem; kui löögijaod aga välja suunitakse ühe- ehk kahekülgselt haaramisele, jääb see intervall loomulikult kitsamaks. Pealetungi lahingus lahtisel maastikul kõigub see intervall üldiselt 100—200 meetri vahel.

§ 143 Löögijagude rühmitus. Löögijagude rühmitus oleneb samadest olukorra, maastiku ja ülesande elementidest. Kui maastik, näiteks, ei paku head varjamise võimalust ja löögijaod otsekohe tulivõitluse alguses on sunnitud sellest osa võtma, saavad kõik jaod otsepealetungil tihti paigunema ühel ainsal murdjoonelisel järgul, kus kergekuulipildujate jaod asuvad tiibadel, löögijaod — keskel. Kui maastik võimaldab löögijagudele kauemat aega täiesti varjatult liikuda ja osa võtta tulivõitlusest lähedamaa piirides, saavad löögijaod paigunema samasuguse ülesande juures harilikult teises järgus, k.-k. jagude vahel, kas suuremal või vähemal distantsil esimesest järgust.

Kui üks löögijagu suunitakse haaramisele, teine otsepealetungile, on sagedamini loomulik niisugune paigutus, mil löögijaod asetatakse teise järku malekorras k.-k. jagudega; seejuures võib k.-k. jagude tagant astmena välja-ulatuv jagu asuda paremal ehk vasakul (malekord paremale ehk vasakule). Suunitakse mõlemad löögijaod ühekülgselt haaramisele, või kui on ette näha, et tõrjuda tuleb vaenlase vastuhaa-

ramist, tekib harilikult kahejärguline astmeti paigutus, astmega paremale ehk vasakule. Väljasuunimine kahekülgselt haaramiseks võib põhjuseks olla kahe astme moodustamiseks teises järgus (üks jagu astmena paremal, teine — vasakul).

Kui välja suunitakse terve rühm märgi ühe- külgselt haaramiseks, võivad tekkida isegi kolme- ja neljärgulised rivistused jagudena. Terve rühm harvas kolonnis ühekaupa, mis poolviltu ehk otse märgi külje peale välja suunitud ja pöördega paremale ehk vasakule ahe-liku loob, on eeskujuks neljärgulisest rivis- tusest, milles ees ja taga k.-k. jaod, keskel — löögijaod. Teatavatel juhtumistel võib ilmuda vajadus paigutada löögijagusid kõrvuti, nii et nad pöörde juures jääksid kahte järku üksteise taha; sel puhul tekib kolmejärguline paigutus. Samuti on terve rühma haarava tegevuse juures võimalikud mitmejärgulised rivistused malekor- ras, astmetena külje poole esimeses ja tagu- mises järgus jne. (vaata joonistused).

Üleminek rivis- Selle tõttu, et iga jagu on alati § 144
tusse jagudena. kättesaadav kõigist koondatud
joontest ja kolonnidest ilma mingisuguste üm-
berrivistusteta just samas rivistuses, milles ha-
rilikult algab lähenemine vaenlase poole ja
millest on tuletatud igasugused teised lähene-
mise vormid (kas otsekohe kolonnis ühekaupa
või jälle üheviirulises joones, millest moodustub
kolonn ühekaupa palja pöördega paremale) —
võib üleminek rivistusse jagudena sündida igast
rivistusest, paigal ja liikumisel. Selle juures tar-
vitatakse ainult juba tuntud jagude liikumisviise.

Üleminekuks rivistusse jagudena annab rüh-
maülem kõigile lühidalt teada liikumise otstarbe

ja tegevuse eesmärgi, määrab ära rivinemise kava, nimetab liitejao, näitab kätte liikumise suundpunkti, määrab kindlaks intervallid järkude üksikosadele ja distantsid järkude vahel ning annab komando.

J A G U D E N A M A R S S ! (M A R S S - M A R S S).

§ 145 Ülemate kohad Rühmaülem viib isiklikult kohale lähenemiskorras. liitejao ja jääb selle juurde ehk viibib seal, kus tema, lahingu olukorda arvesse võttes, selle kõige tarvilikum leiab olevat. Jagude ülemad viivad oma jaod laiali vastavalt rühmaülemale poolt antud kavale, võttes intervallid ja distantsid liitejao järele.

Liitejaoks on rühmas alati üks kergekuulipilduja jagu.

Rühmavanem asub ühe löögijao juures ja jääb ühes sellega löögipoolrühma juhatajaks. Jagu, mille juures ta viibib, on liitejaoks löögipoolrühmale.

§ 146 Juhatused enne rivinemist jagudena Kõik juhatused enne rivinemist jagudena annab rühmaülem äärmiselt lühidalt ja kõigile meeldjädavalt. Rivistuse kavad tähendatakse ära määrustikuliste nimetustega.

N ä i d e:

Rühm tungib peale võsastiku vasakule nurgale, vaenlasest on teada seda, mõlemad löögijaod haaravad vasakult!“

„Lähenemine kahes järgus, löögijaod astmes vasakul (taga, kõrvuti)“.

„Suund — kõrts, neljanda jao järele!“

„Intervallid 00 meetrit!“

„Järgud 00 meetrilisel distantsil!“

Kui rühm asub kolonnis kahe- või ühekaupa, kahe- ehk üheviirulisel joonel, võib anda neid käske ka kokkukutsutud jagude ülematele, kes nad jagudele edasi annavad. Liikumise otstarb, eesmärk, kava ja suund ning olukord peavad igal juhtumisel teada olema kõigile reameestele.

Lähenediskorra Rühmaülema käskjalad asuvad ja- § 147
juhatamine. gudena rivinemisel rühmaülema juurde.

Jagused juhatavad nende ülemad iseseisvalt, silmas pidades liitejao liikumist ja hoides neid niisuguses lähenediskorras, nagu seda nõuavad maastik ja vaenlase tuli. Maastikku võivad nad liikumise varjamiseks kasutada kõige laiamalt. Selleks võivad nad liikuda kõveraid hüliseid mööda, joostes varjamata ja hästi vaadeldavatest kohtadest. Selle juures võivad nad liitejao vahel lähemale sattuda, vahel temast kaugemale nihkuda.

Nad peavad ainult silmas pidama, et rühma paigutuskava jääks liikumisel üldiselt samaseks, nagu ta oli rivinemisel jagudena, et ei muutuks liikumise üldine telg ja rühma diskorras vastaks § 141, punkt a-b all ülesseatud nõuetele. Sellepärast on liikumise kordamineku eeltingimuseks enne jagudena rivinemat rühmaülema poolt liikumise otstarbe, kava, suuna jne. kohta antud juhatuste kohaselt talitamine.

Rühmaülema ei sega ennast seni jaoülemate tegevusse, kuni jagude liikumiskord veel vastab ülesseatud eesmärgile ja lubab takistamatult läbi viia kavatsatud manöövert. Ta annab jagude ülematele uusi korraldusi, kui vaja on muuta esialgseid kavatsusi liikumiskorras ehk kui liikumiskord jagude ülemate eksisammude

tõttu niivõrd on muutunud, et ta enam ei vasta alguses ülesseatud otstarbele, ehk kui see teine jaotlem juhhib oma jagu silmapaistvalt halvasti. Need korraldused antakse üle põhimõttelikult alati käskjalgade kaudu, kas suusõnal ehk kirjalikult (viimasel juhtumisel alati selgitatult kõige lihtsamate skeemiliste joonistustega) Ainult kui täiesti kindel võib olla, et hääl ulatab jaotlemani, ükski sõna ei lähe kaotsi ja kui pole nõuetav täielik vaikus, võib korraldusi, nagu liikumise tempo, seismajäämise, suuna-muutmise jne. kohta teha leppemärkide abil.

Löögi-poolrühma liikumisi hoiab õiges vaos rühmavanem.

§ 148 Lähene-
liikumise teh-
nika.

Kaugetule riistade rohkusest ja võimsast tulitehnikast olenev jalaväe püüd vaenlasele võimalikult lähedamaa tulivõitluse distantsideni välja peaseda, teeb tarvilikuks, et lähenemisrivistustes osataks tarvitada kõiki võimalikke edasiliikumise viise. Vahetpidamatu liikumine käies ehk joostes, pikad ja lühikesed hüpped terve rühmaga järkude ja jagude kaupa, mõnes kohas isegi üksikhüpped, kõik need liikumisviisid kõige mitmekesisemais vaheldusis võivad tarvilikud olla lähenemisel. Samuti võib tekkida vajadus tarvitada igasuguseid kogumise ja liikumise rivistusi ja kiiresti üle minna ühest rivistusest teise.

Rühma koosseisus töötaval jaol on nende liikumisviiside, rivistuste ja üleminekute tehnika sarnane nagu üksikul jaol. Jaotlem kasutab kõiki neid edasipeasemise võimalusi iseseisvalt, ainult silmas pidades, et ei väheneks rühma edasijõudmise kiirus. Ka selles osas on omaette töötaval jaotlemal mõõduandvaks rüh-

maülema poolt juhatastav liitejagu, millele ta peab alati järele jõudma, hoides sellest teataval distantsil ja intervallil, ilma et katkeks ettemääratud liikumiskord, ja mille edasijõudmist ta ei tohi kinni pidada oma pikaldase liikumisega.

Tagumises järgus järgnevate jagude liikumiskiiruse vastav alalhoidmine on rühmavaneimate kohuseks.

Väljaõppe headus on siin samuti nagu üksikul võitlejal ja jaol mõõdetav sellega, kui palju rühm teatava aja jooksul edasi jõuab, kui ta rahuldab kõiki nõudmisi, mis temale ette seab varjatud ja tule all kaotusi vähendav liikumine.

Jaõülema osavusel on siin kõige suurem tähtsus. Kuid ka jao reameeste väljaõpetus peab seisma nii kõrgel, et isegi jaoülemate väljalangemine rivist ei suudaks liikumist takistada ehk segamini ajada. Niisuguse iseseisva töötamise väljaarendamiseks tuleb harjutustel tihti jaoülemaid rivist välja viia.

Tulitegevus Lähenedisel ei ole mitte ainult § 149
kallaletungil. maastik ja vaenlase tuli mõõduandev liikumiseviisi ja rivistuse valikul; samuti mõõduandev on see tulikaitse, mis oma kauge-tule laskeriistad vaenlasele lähenevale jalaväele ette kannavad. Igat tulivalangut, millega need riistad vaenlast maha suruvad, maa külge ja kaeviku põhja naelutavad, peab lähenev rühm oskama silmapilkselt ära kasutada, et jõudsasti edasi tungida.

Kallaletungi tulivõitluses etendab kõige suuremat osa kahe kerge-kuulipilduja jao koostöötamine üksteise ja löögijagude edasimineku kaitseks.

See koostöötamise tehnika peab hoolsa drilliga olema luusse ja veresse kasvatatud kergekuulipilduja jagudele, vastasel korral võib kaitsekorras asuva vaenlase võimsate tuleriistade mõju all kokku variseda kõige energilisem pealetung. Selle tehnika aluseks on järgmised nõuded:

a) kergekuulipildujate poolt üksteisele ja löögijagudele ettekantav tulikaitse peab olema löögisarnaselt järsk, algatust silmapilkselt oma kätte kiskuv. Ta peab vaenlase meie üksikute sõdurite ehk jagude edasimineku ajaks maa külge ehk kaeviku põhja naelutama;

b) see kaitse peab ulatama rühma terve piirkonna ette, peab võimaldama edasipääsemist niihästi vaheldamisi k.-k. jagudele, kui ka neile järgnevatele ehk nende vabel võitlevatele löögijagudele;

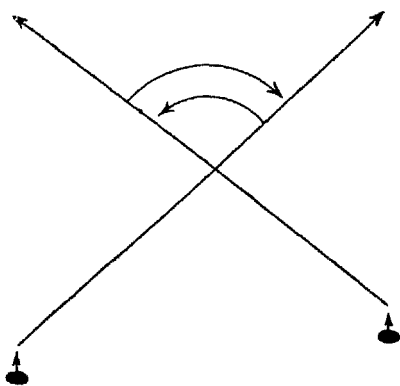
c) eelmiste nõudmiste täitmiseks peab üks kergekuulipilduja alati oskama teise tuld tarvilisel kujul välja kutsuda.

§ 150 Kergekuulipilduja ja tegevus. Esimese nõudmise täitmiseks peab kergekuulipilduja jagu oskama kõige pealt varitseda silmapilku järsu ja vaenlast jalust rabava tule avamiseks. Iga väiksemgi seisak vaenlase tules, iga halvasti sihitud ja kõrgelt üle lendav valang, tule ülekandmine teise kohta jne. võib võimalust pakkuda järsuks ja tabavaks tulikallaletungiks. Selle läbiviimise eeltingimuseks on kuulipilduja meeskonna täieline valitsemine oma relva üle igasugustes oludes, kiire töötamine, otsusvõime ja külmaveresus.

Teist nõuet võib täita ainult flankeeriv tuli naabri piirkonna ette (joon. nr. 17) ja külvtule kandmine naabri poolt oma poole. Seda ei pea mitte ära segama püüdega anda külje- ja piki-

tuld. Flankeerimine, s. o. tuleandmine naabri kuulipilduja rinde ette ja külvamine naabri poolt oma poole on niihästi naabri kuulipilduja kui kahe kuulipilduja jagude vahel võitlevate

Joon. nr. 17.

ehk edasiliikuvate löögijagude edasitungi kaitse. Kuidas satub tule alla selle juures vaenlase kaevik ehk vastupanupesa, kas pikuti, küljelt või rindelt, on küsimus, mida ei pea kunagi võtma kaalumise alla mahasuruva tulikaitse ettekandmise juures.

Flankeeriva tule juures peab iga kuulipildur oskama vahet teha laskesuuna ja pealetungi suuna vahel. Drilliga peab laskurites ära kaotama püüde tuld anda liikumise suunas ja joosta tuleandmise suunas, mis otaekohe välja kutsub rinde suuna muutmise ja k.-k. jagude kokkusuurumise.

Kerge-kuulipilduja jagude koostöötamine. § 149 viimase nõudmise täitmine § 151 on võimalik ainult siis, kui tuleandmise viisides luuakse kindel kokkuleppe süsteem. Tarvilisi kokkuleppeid on

kaks: ühega nõuab liitejagu kaitset terve rinde ette, et võimaldada löögijagude edasitungi, teisega nõuab üks k.-k. jagudest teiselt kaitset oma edasitungiks.

Terve selle töötamise juures ei tohi kunagi silmast lasta mitmesuguste kergete, õhujahutusega kuulipildujate eriomadusi kestva tuleandmise suhtes. Peab kindlasti teadma, kui kestvat tuld see või teine kuulipilduja süsteem suudab välja kannatada. Kuulipildujat ei tohi tuleandmisega kunagi sedavõrd koormata, et ta oleks sunnitud tuleandmist pikemaks ajaks hoopis seisma jätma.

K.-k. jagude töötamisviisidega peavad täiel määral olema ära harjutatud ka löögijaod; nad peavad oskama silmapilkselt ära kasutada seda kaitset, mida neile pakuvad k.-k. jaod edasitungiks. Koos järsu, löögisarnaselt mõjuva tulikaitsega peab käima sama järsk ja hoogne edasitung. Ainult sel teel on võimalik automaatlisi laskeriistu hoida ülekoormamise ja pikema tegevusetuse eest ning läbi saada padrunite tagavaraga. Iga kõhklemine ja aeglane edasitung sunnib kuulipildujat koormama kaukestva tuleandmisega, mille tagajärjeks võivad olla pikemad seisakud ja laskemoona kulu, mille muretsemist esijoonele lahingu ajal tuleb pidada üldiselt väga raskeks.

Samasugust drilli nõuab löögijagude ja kergekuulipilduja jagude koostöötamine lähedama tulivõitluses, algades 300—200 meetri distantsidelt. See koostöötamine võib avalduda kahesuguses põhivormis: vastastikku tulitootuses ja edasitungi viisi valikus, vastavalt sellele, kuhu poole suunib vaenlane oma tule.

Löögijagude ja kerge-
kuulipilduja jagude
koostöötamine.

Tulitoetuses peavad § 152
löögijaod täiendama kuuli-
pildujate mahasuruvat tuld

kõigepealt täpisele tappetulega. Rivist kindlasti väljaviiv pauk viskesihtimisega igast võimalikust asendist ükskõik kui väikse ja ükskõik kui lühikeseks ajaks ilmuva märgi pihta on löögijao laskuri eriala, mille vastu ta peab olema ettevalmistatud.

Edasiliikumisel ühes järgus peavad löögijaod peale selle võima mõjuvat tulikaitset ette kanda k.-k. jagude edasitungile, oma tuld kuulipilduja vaikimise ajaks kiirendades ja üle viies. K.-kuulipildujad kaitsevad oma flankeeriva tulega löögijagude edasitungi; kohale jõudes kaitsevad löögijaod oma tappetuleda k.-k. jagude etteviskamist.

Kui üks või kaks löögijagu on välja suunitud vaenlase kaeviku ehk tugipunkti haaramisele, avaldub k.-k. jagude ja löögijagude koostöötamine ka veel edasitungi viiside kiires vaheldumises. Suunib vaenlane oma tule rindel pealetungivate jagude pihta, lähevad nad edasi üksikhüpetega, kuna küljelt pealetungijad pikade hüpetega tervete jagudena võivad edasi minna. Suunib vaenlane oma kuulipildujate tule külje poole, muutuvad osad: rindel võib tervete jagudena hooga edasi minna, kuna küljel pikad hüpped tervete osadena muutuvad silmapilkselt üksikult edasitilkumiseks.

K.-kuulipilduja jagu oma suure laskemoona tagavaraga ja ränga laskeriistaga on liig raske ja paindumata selleks, et kaasa tormata rünnakul. Ta suudab rünnaku ajal rohkem ära teha oma tulega kui kaasaliikumiseiga. Lõpuks on ta oma jõu, tähtsuse ja ka lihtsalt väärtuse poolest liig kallid riist selleks, et teda paisata rünnaku

segadusse, kus temast juhusliselt ilma võib jääda. K.-kuulipilduja jääb teatud rünnakeelsetel kaugustel (100—150 meetrit vaenlasest) seisma, toetades löögijagusid kuni rünnaku silmapilguni vaenlast mahasuruva tulega.

Kui kõik jaod rindelt peale tungivad, tuleb löögijagudel k.-k. jagude vahelt läbi valguda. Selle läbivalgumise läbiviimine nõuab mehaanilist kätteharrutamist niihästi k.-k. kui ka löögijagudelt.

Kerge-kuulipildujad peavad selleks silmapilguks välja nihkuma rühma piirkonna äärmistele tiibadele ja paigunema trobikondadena. Mida kaugemale nad asuvad, seda kaugemale suudavad nad ette kanda löögijagudele tulikaitses. Laialiminemise lõpupiirid olenevad ainult naaberrühmade k.-k. kuulipilduja jagudest, kellega ei pea asuma ei ühele joonele ega ligistikku.

Samaks otstarbeks peavad löögijaod vaenlasele lähenedes ikka enam koonduma. Laskeahelik, mis k.-k. jagudena ühisel joonel tulivõitlust pidas ja vaatamata terve oma vormituse ja korratuse peale, ikkagi veel teataval määral ühtlase joonena esineb, muutub siin paratamatult pooljagude ja jagude kaupa koormale surutud trobikondadeks. Siin ei ole enam ainuüksi mõõduandev see asjaolu, et igal laskuril oleks võimalus asuda heale kohale. Loitab vaenlase tuli meie surve peale vaatamata nii tugevalt, et peab üksikult edasi hüppama ja roomama, on peapüüdeks ikkagi tervelt edasi pääseda. Kes niisugusel juhtumisel on pääsenud heale laskekohale, peab töötama mitme eest; teistel on ainukeseks püüdeks edasijõudmine. Neil distantsidel omab kõige suurema tähtsuse löögijao erirelv — püstol-kuulipilduja. Mida ei

suuda varju piitsutada k.-kuulipilduja, seda peab tegema püstol-kuulipilduja, et uuesti käima panna edasitungi.

Rünnak. Rünnaku silmapilgul omab otsustava tähtsuse: a) hunikusse ja segijooksnud jagude kiire kordaseadmine ja järgmisele märgile väljasuunimine; b) kerge-kuulipildujate kiire järeleviskamine sissemurde punktile. 153

Kuulipildujate ja laskemoona järeleviskamine nõuab võrdlemisi pikema maaala hoolimata läbijooksmist, vaatamata igasuguse tõkgetule peale, mis juures peab kaasas kandma raskeid laskemoona kotte ja kuulipildujat. Niisugune jooks nõuab head harjutust igasugusel maastikul.

Väga tihti peavad oskama peale tungi läbi viia ka kaks või üks täies koosseisus kuulipilduja jagu ilma löögijagude abistusest. Löögijõu moodustavad siis tagavara toimkonnad ja ülemate abide komando all. Juhtumised, mil jaod tungivad peale tervel rindel, ehk mil pooled neist rindel töötavad ja teised haaravad, — tarvitavad samasugust drilli kui töötamine löögijagudega.

Haaramine. Haaramisele väljasuunimise viisid § 154 ei lähe jaol rühma koosseisus mingis osas lahku üksiku ja samasest tegevusest.

Terve rühma väljasuunimine haaramisele kompanii varust sünnib analoogiliselt ja väljasuunimisele. Väljanihkumine sünnib kolme- ehk neljajärgulises (ainult kahe kuulipilduja ja tarvitamisel — kahejärgulises) rivis jagudena, mis niiviisi on pööratud vaenlase poole, et ta

vaenlase külje poole välja jõudes lihtsa pöördega paremale või vasakule võiks luua kallale tungi tulivõitluse korra. Kui see kord on loodud, võivad jällegi korduda kõik samatüübilised tegevused nagu rindepealetungil.

§ 155 **Kaitsekord.** Kaitsekorras võib rühm luua rea vastupanupesasid, ehk ühtlase vastupanujärgu, mille kuju oleneb maastikust ja mil tuliriistad on ära jaotatud vastavalt olukorrale. Kui rühmal puuduvad rasked kuulipildujad, on loomulik moodustada kaks pesa, kummagis üks k.-k. ja üks löögijagu (pesas üks kerge-kuulipilduja ja üks püstol-kuulipilduja). Kui rühma juures asuvad kaks rasket-kuulipildujat, võib moodustada kaks, kolm, tarbekorral isegi neli vastupanukollet (2 pesa à üks raske-kuulipilduja ja üks löögijagu, kaks pesa à üks kerge-kuulipilduja, ehk jälle üks pesa à kaks rasket-kuulipildujat ja kaks löögijagu ja üks ehk kaks pesa kerge-kuulipildujatega, kuhu löögijagudest üle on antud veel püstol-kuulipildujad, jne). Millisena peab moodunema rühm, oleneb olukorrast ja juhtnöördest lahingu juhatause alal. Harjutamisega peab aga kõige pealt sedavõrd täiendama üksiku sõduri ja jao väljaõpetamisel saadud maastiku ja tuleriistade omaduste tundmist, et rühm otsekohe kogunemiskorrast välja hargnedes umbkaudu kättejuhatatud joonel või ribal oskaks ennast kiiresti korraldada kaitseks ükskõik missugusel kästul vormil, saavutades maastiku osava ära kasutamisega pesade-eelse, -vahelise ja -taguse maastiku täielikku valitsemist automaatliste laskeriistade tulega, samuti löögijagude varjatud paigunemist ja töötamise võimalust tule ja täägiga lähedatel distantsidel.

Ka siin omab kiire töötamine, jaoulemate iseseisvus ja sõdurite osavus kõige suurema tähtsuse.

Märkus: Rühma lahingdrilli läbiviimisel on maksavad samad reeglid, mis üksiku sõduri ja jao lahingdrillis. Drilli otstarbeks on anda reamehele selged mõisted alati korduvatest lahingtegevustest ja harjutada täitma neid tegevusi kõige mitmekesisemas vahelduses ja mitmekesisel maastikul mehaaniliselt kõige lühemate käskude ja komandode järele. Siin võib igat ebaõnnestunud tegevust korrata, keset õppust seletusi anda, kui vaja, jao ja üksiku mehe drilli juurde tagasi pöörata jne. Paiskumise ja laialiviimise mehhanismi võib alguses näidata skemaatiliselt tasasel platsil ja aeglasel tempos ja alles siis üle minna kiiruse ja maastiku kasutamise peale, kui sellest mehhanismist aru on saadud.

Ümberpöörduvalt, lahingülesannete täitmisel on läbirääkimised võimalikud alles peale harjutuse läbitegemist. Seal on vaja pearõhku panna selle peale, et terve harjutus otsust lõpuni läbi läheks tõetruult ja lahingoludele vastavalt. Ainult täielise kõrvalekaldumise juures ülesande õigest otsustamisest võib manöövrit signaaliga seisma panna ja osa uuesti teataval kohal korraldada. Seepärast peavad kõik drilli elemendid olema enne läbi võetud, kui täielikude lahingülesannete täitmisele asutakse. Teiselt poolt ei pea aga drilli mitte lõpmatult jätkama ta enese pärast, vaid otsekohe lahingülesannete täitmisele asuma, kui sõduritel selge on tüübiliste liikumiste ja tegevuste mehhanism.

Kompanii õppus.

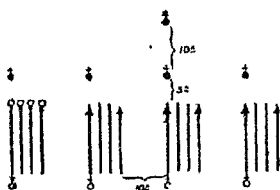
Revidrill.

Koosseis. Kompanii normaalne koosseis on kolm § 156 lahingrühma. Peale selle võib kogumistel, rännakul ja harjutustel rühmaülemate, kompaniiülema abi ja kompaniiülema käskjalgu välja

eraldada kahte erijakku (rühmade ütemate ja kompaniiülema abi 8 käskjalaga ühes jaos, kompaniiülema 8 käskjalaga teises jaos). Majanduslised allohvitserid, ametmehed ja sanitarid kuuluvad kogumistel ja asuvad vaatustel omaette kahte jakku. Käskjalad, majanduslised allohvitserid, ametmehed ja sanitarid moodustavad üldrühma kompaniiülema abi juhatusel all.

§ 157 Rivistused ja ülemate kohad. Kompanii koguneb: a) rühmade kolonnide joonele, b) kaksikkolonnini, c) joonele neljas ehk kahes viirus, d) rännakkolonnini. Kompanii liigub rännakkolonnis nelja- ehk kahekaupa, vahet ilma suurema intervallita kaksikkolonnis. Vaenlasele lähenemisel hargneb ta üksikult liikuvateks rühmadeks, millest igaüks võib asuda omakord üksikõik missugusesse lähenemis-rivistusesse, vastavalt maastiku ja olukorra tingimustele.

a) Rühmade kolonnide joon. Rühmade kolonnide joonel (joon. Nr. 18) seisavad rühmad kolonnidena neljakaupa kõrvuti, kolonnide alged ühel joonel, intervallid kolon-

Joon. nr. 18.

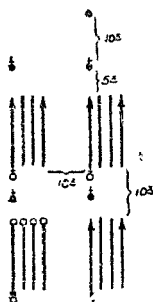
nide vahel 10 sammu. Kompanii ülem seisab 15-sammulisel distantsil liiterühma ees, 10 sammu temast tagapool 5-sammulisel distantsil omast rühmast seisab liiterühma ülem otse oma rühma liitejao ees. Teiste rühmade üle-

mad seisavad liiterühma ülemaga ühel joonel oma rühma liitejao ees 5-sammulisel distantsil nendest. Rühmavanemad asuvad oma rühmade taga 2-sammulisel distantsil liitejaost. Üldrühma puudumisel asub veltveebel 2 sammu liiterühma taga, selle rühmavanemast paremal pool.

Rühmad seisavad numbrite järjekorras paremalt vasakule. Vasakul tiival asub üldrühm. Viimases seisavad jaod paremalt vasakule järgmises järjekorras: toidu- ja varavoori jagu arve-allohvitseri komando all, lahinguvoori jagu relvur-allohvitseri komando all, 2-ne käskjalgade jagu (rühmaülemate ja kompaniiülema käskjalad). Rühmaülema kohal seisab üldrühmas kompaniiülema abi, rühma taga veltveebel ühel joonel rühmade vanematega. Kui sanitarid välja on eraldatud lahingrühmade koosseisust, asuvad nad kompaniiülema korraldusel jaona ühel joonel üldrühmaga, velskeriga paremal tiival, kes ka selle jao ülemaks on. Vastasel korral seisavad nad oma jagude viimasel kohal jaoülemate abide ees. Niisugusel juhtumisel asub kompanii velsker veltveebli kõrval, viimastest vasakul pool.

b) Kaksikkolonn. Kaksikkolonnis (joon. nr. 19) asuvad rühmade kolonnid kahel joonel: kaks rühma esimesel, kaks teisel joonel. Intervallid ja distantsid rühmade vahel — 10 sammu (distantsi loetakse esimese joone jaoülema abist teise joone jaoülemani). Rühmad asuvad: esimesel joonel — kolmas ja üldrühm, väljaeraldatud sanitarid—üldrühma taga. Kompaniiülem, rühmade ülemad ja rühmade vanemad asuvad

Joon. nr. 19.

samadel kohtadel ja samal kaugusel oma osadest nagu kolonnide joonel.

c) Neljaviiruline ja Nelja- ehk kaheviirulisel joo- kaheviiruline joon. nel (joon. nr. 20) asuvad nelja- ehk kaheviirulisse joonde rivistatud rühmad kõrvuti ühel joonel 5 sammulistel intervallidel üksteisest. Rühmade ülelad asuvad oma rühmade paremal tiival — esimeses viirus harilikul

Joon. nr. 20.

intervallil ja üleladest. Kompaniülelad asub 10 sammulisel distantstil keskmise rühma ees. Rühmade vanemad asuvad rühmade üleladest taga viimases viirus, samuti kompaniülelad abi ja veltveebel — üldrühmas. Kui üldrühm puudub, asub veltveebel kolmanda rühma vasakul tiival, esimese ja üleladest abi kõrval harilikul intervallil. Üldrühmas asuvad esimeses kahes viirus käskjalad, tagumistes — majandusjaod.

d) Rännakkolonn. Rännakkolonnis (joon. nr. 21) asuvad rühmad kolonnides nelja- või kahekaupa üksteise taga; distantssid rühmade vahel 5 sammu. Esimese rühma ees, kahesammulisel distantstil sellest, asub kompaniülelad käskjalgade jagu kolonnis kahekaupa — 2 sammu selle ees 10-sammulisel distantstil esimese rühma ees.*)

*) Tuleb tähelepanu pöörata selle peale, et intervallid ja distantssid on määratud võimalikult 5 ehk 10 sammulised. Need kaks mõõtu on lahingkorras väga tähtsad: 5 sammu kui intervall laskurite vahel jagude paiskumisel eraldud trobikondadena; 10 sammu kui intervall laskurite vahel ühtlase tuleahela loomiseks. Nende mõõtudega peab sõduri silm ära harjuma igal võimalikul juhtumisel.

Käskjalgade jao kahekaupa kolonni taha joonduvad esimese rühma löögijaod.

Rühmade ülemad ja rühmade vanemad asuvad rännakkolonnis samadel kohtadel, nagu nelja- ehk kaheviirulisel joonel, s. o. äärmiste jagude ees harilikkudel distantssidel jagude ülematest. Kolonnis neljakaupa asuvad rühmaülema käskjalad rühmaülema ja rühmavanema vahel keskmiste jagude ees; kolonnis kahekaupa rühmaülema ja rühmavanema taga. Kompaniülema abi ja veltveebel asuvad 5-sammulisel distantssil kompanii taga.

Rännakkolonn on paremale pöördunud nelja ehk kaheviiruline joon. Joon nr. 21.

Nelja- ehk kaheviirulisest joonest üleminekul rännakkolonna paigunevad vastav kompanii ülemus ja käskjalad uutele kohtadele kompanii ülema korraldusel, enne liikumise algust.

Voor. Kui voor rivineb kogumistel rakendatult, § 158 siis asub ta joontele ja kaksikkolonna kogumisel 10 sammulisel distantssil kompanii keskkoha taha ja rivineb kahte joone. Esimesel joonel on lahingvoor, teisel — toidu- ja varavoor. Iga vankri kohta arvata 6 sammu rinnet; distantss joonte vahel 10 sammu. Veltveebel asub voori ees, allohvitserid — oma vooride paremal tiival, sanitarid asuvad sel juhtumisel üldrühmas.

Kogumised. Kõik kogumised sünnivad täiesti § 159 analoogiliselt rühma ja jao kogumistele — liiterühma järele. Kompaniülem annab signaali

ehk leppemärgi kogumiseks, asub oma kohale ja annab selle järele komando:

Rühmade kolonnide joonele (nelja, kahte viirgu, kaksikkolonna, rännakkolonna) niisuguse rühma järele — K O G U!

Liiterühma ülem joondub nõuetaval distantsil ehk intervallil kompaniülemaga, nende järele asub oma kohale liiterühma liitejagu, selle järele liiterühm, selle järele teised rühmad.

§ 160 Ümberrivistused. Rühmade kolonnide joonest moodustub kaksikkolonn komando järele:

Kaksikkolonna — M A R S S! (M A R S S-M A R S S!)

Liiterühmaks on esimene rühm, kui kompaniülem komandoga seda teisiti pole määranud. Kompaniülem liigub liiterühma ees ja annab temale õige suuna; teine rühm liigub rühmaülema juhatuse all, joondudes esimesega 10 sammulisele intervallile. Kolmas ja üldrühm liiguvad oma ülemate juhatusel, joondudes esimese ja teise rühma taha 10 sammulisele distantsile. Liiterühmaks võib kompaniülem määrata ükskõik missuguse rühma.

Ümberpöördud üleminek sünnib komando järele:

Rühmade kolonnide joonele — M A R S S! (M A R S S-M A R S S!)

Esimene ja teine rühm lähevad täiel sammul edasi (seisavad paigal), kolmas ja üldrühm asuvad nõuetavates intervallides nende joonele.

Rühmade kolonnide joonest ja kaksikkolonni moodustub rännakkolonn komando järele:

R ä n n a k k o l o n n i — M A R S S!

Liiterühm järgneb kompaniülemale, teised algavad liikumist rühmade ülemate komandode

järele ja joonduvad liiterühma seljataha nõuetavatele distantsidele.

Kahe- ja neljaviirulisest joonest moodustub rännakkolonn pöördega paremale.

Rännakkolonn moodustab kõik kogumisrivistused kompaniülema käsujärele. Kompaniülema annab signaali kolonni moodustamiseks ja taktsammuks, siis käsu rivistuseks ja asub ise kompanii ette, et leida kogumispaika, ja jääb seisma nagu harilikul kogumisel. Tema järele asub kohale algerühm, mille järele asuvad oma kohtadele kõik teised rühmad oma ülematelt komandode saamisel. Kui kompanii koguneb selle juures nelja ehk kahte viirgu, viivad rühmade ülema oma rühmade alged sinna, kuhu peavad asenema nende paremad tiivad ja rivistavad rühmad siis vasakule.

Üleminekud nelja- ehk kaheviirulisse joonde kõigist teistest rivistustest sünnivad samuti kompaniülema käsuga ja joondumisega liiterühma järele.

Üleminek neljaviirulisest joonest kaheviirulisse sünnib samuti nagu rühma väljavenimisel vasakule. Kõik jaod, peale esimese kahe, hakkavad kohe liikuma, pöörates vasakule ja jäävad seisma ja pööravad paremale oma kohtadele. Üleminek kolonnist neljakaupa kolonni kahekaupa ja ümberpöörduvalt sünnib analoogiliselt samasugusele üleminekule rühmas.

Lahingdrill.

Lähenemine. Lähenemisel vaenlasele rivineb kompanii üksikute rühmadena ühte, kahte ehk kolme järku vastavalt olukorra tingimustele ja ülesandele. Rivistuse väline kuju võib olla mitmesugune, samuti nagu jagudena rivinenud

rühmal, vastavalt sellele, kuhu seda või teist rühma tahetakse välja suunida kallaletungi tulivõitluse ajaks. Üleminek rivistusse rühmadena sünnib samuti nagu rühma rivinemisel jagudena. Kompaniitülem annab teada liikumise otstarbe ja tegevuse eesmärgi, määrab liikumise üldise suuna, liiterühma, samuti kava, mille kohaselt liikuda, intervallid ja distantsid rühmade vahel ja annab komando:

R ü h m a d e n a — M A R S S ! [(M A R S S - M A R S S !

Kompaniitülem asub kas liiterühma ehk üldrühma läheduses, andes vahetult näpunäiteid nende ülematele. Muudatused liikumise esialgses kavas ja suunas, samuti rühmade liikumise parandamine kõrvalekaldumiste puhul eesmärgile vastavast kavast — sünnib suusõnaliste ehk kirjalikkude käskude järele, mis on selgitatud lihtsate joonistustega ja edasi antakse käskjalgade kaudu. Kompaniitülema käskjalgade jagu asub selleks vahetult tema juures.

Rühmade ülemad rivistavad oma rühmad sellesse lähenemisrivisse, mis oleval silmapilgul kõige vastavam on olukorrale. Maastiku kasutamise suhtes jääb neile täieline vabadus. Nad peavad ainult seda silmas pidama, et nad välja jõuaksid tulivõitluse piirkonda väljasuunitult kompaniitülema kava järele. Ajutiselt võivad selle juures kaks kõrvuti liikuma määratud rühma isegi järguti ühe tee peale sattuda — kui maastik seal head varju võib pakkuda ehk kui on vaja kahurtule alt välja põigata.

Kompaniile järgneb kindlaksmääratud distantsil ja teed mööda kompanii lahingvoor, mida juhatab veltveebel. Rühmadena rivistatud kompanii väljasuunimist lahingusse niihästi rindepealetungiks kui haaramiseks peab har-

jutama otsekohe suurtelt distantsidelt, vähemalt 3 kilomeetri kauguselt vaenlasest. Sel distantsil on praeguste laskeviiside juures võimalik sattuda kuulipildujate koondtule alla. Rivistuste valikul peavad rühmade ülemad seda silmas pidama ja mitte ainult kahurtule eest hojduma.

Liikumisviisid võivad olla ka siin mitmesugused. Suurematel distantsidel saavad äga enamasti vahelduma vahetpidamata kiirsamm ja kiire läbijooks külvatud tule alt ja hästi vaadeldavatest kohtadest.

Väljaõppe nõuded. Praeguse aja pealetungilahingus võib § 162 edukalt täita igasugust ülesannet ainult see kompanii, kes harutatud lähenemiskorras ja igasugusel maastikul suudab antud suunas ja segi minemata ära käia vähemalt kolm kilomeetrit ja selle järele paiskuda ettekavatsetud korras kallaletungi tulivõitlusesse. Kompanii kokkuliitmine seisab peasjalikult selle võimise saavutamises ja vastavate lahingharjutuste täitmisel, kuna kallaletungisse puutuv drill täielikult peab olema lõpetatud juba jao ja rühmaga.

Kaitsekord. Kaitsekorda asumise harjutamine § 163 sünnib samade vaatepunktide kohaselt nagu rühmas: Kompanii peab alati võima igal umbkaudu kättenäidatud joonel otsekohe rännakolonnist hargneda pataljoni piirkonna laiuseks kaitsejooneks (järguks), ehk moodustada üksikutest vastupanupesadest sügavusse järgustud vastupanuvöö. Algharjutustel peab saavutama oskust ära kasutada maastikku, samuti kaevumistööde maskeerimist enne töö algust ja tööjooksul.

Pataljoniõppus

Koondud rivistused.

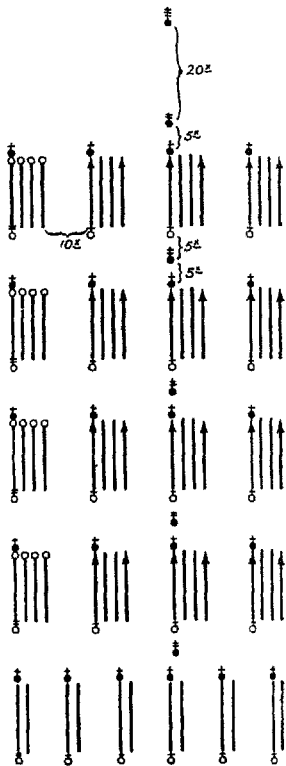
Koosseis ja Pataljoni normaalsesse koosseisu rivistused. kuuluvad neli jalaväe ja üks raskekuulipildurite kompanii.

Pataljon koguneb: a) pataljoni kolonni, b) kaksikkolonni, c) kolonnide joonele, d) rännakkolonni. Pataljon liigub rännakkolonnis.

Vaenlasele lähenedes liigub pataljon kompaniidena laiaviidud rivistustes.

a) Pataljoni Pataljoni kolonn. kolonnis

(joon. nr. 22) seisavad kompaniid rühmade kolonnide joonel üksteise taga, 5-sammulisel distantsil eelseisva kompanii liiterühma vanematest järgmise kompanii ülemani. Kuulipildurite kompanii seisab viimasena — rühmade kolonnide joonel. Kuulipildurite kompaniis on rühmad kolonnides kahekaupa, kummagi kuulipilduja meeskond — kolonnis ühekaupa järgmises järjekorras: kuulipilduja allohvitser, vaatleja, esimene padruni-

Joon. nr. 22.

kandja, laadija, sihtur ja tagavara toimkond. Kui kuulipildurite kompanii rivineb rakendatud kuulipildujatega, asuvad rühmad igaüks oma kuulipildujate vankri taga, kolonnides kahekaupa.

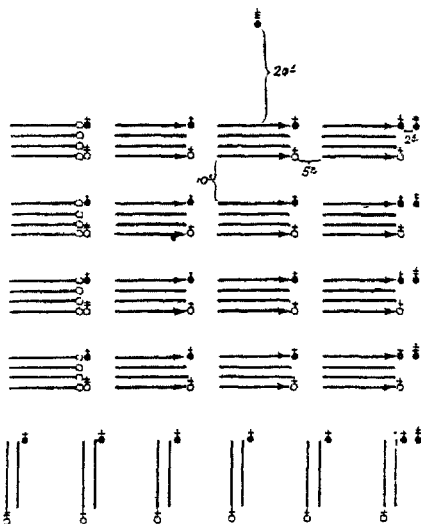
Kui voor rivineb rakendatult, asub kompaniide lahingvoor 20-sammulisel distantsil kuulipildujate kompanii taga, toidu- ja varavoor 20-sammulisel distantsil lahingvoor taga, kumbki ühel, kahel või enamal joonel, vastavalt vankrite arvule, lugedes iga vankri peale 6 sammu rinnet. Distantsid joonte vahel — 5 sammu.

b) **Kaksik kolonn**. Kaksik kolonnis seisavad jalakolonn. väe kompaniid kahel joonel, kummagil joonel kaks kompaniid rühmade kolonnide joonel. Intervallid kompaniide vahel — 15 sammu, distantsid joonte vahel nagu pataljoni kolonnis. Kuulipildurite kompanii asub vasaku kolonni taga samas rivistuses, nagu pataljoni kolonni taga. Voorid asuvad kuulipildurite kompanii taga samuti nagu pataljoni kolonnis.

c) **Kolonniide joon**. Kolonnide joonel asuvad kõik kompaniid rühmade kolonnide joontel kõrvuti. Kui kuulipildurite kompanii ja voor rivinevad rakendatult, asuvad nad 2-se kompanii taga samas rivis ja samasugustel distantsidel nagu pataljoni kolonnis.

d) **Joon ja kompanii joonte kolonn**. Joonel seisavad neljaviiru- listele joontele rivistatud kompaniid kõrvuti; intervallid kompaniide vahel 10 sammu.

Kompanii joonte kolonnis (Joon. nr. 23) seisavad kompaniid samasuguses järjekorras nagu pataljoni kolonnis ja kaksikkolonnis, samasugustel intervallidel ja distantsidel, — ainult kompaniid on rivistatud neljaviirulisteks.

Joon. nr. 23.

e) Rännakkolonn. R ä n n a k o l o n n i s asuvad kompaniide rännakkolonnid üksteise taga, eeloleva kompanii lõpust järgmise kompanii ülemani — 10 sammu.

Kõigis rivistustes on pataljoniülema koht 20 sammu eelpool liitekompanii ülemat.

§ 165 Kogumine. Pataljoni kogumine sünnib vastavalt kompanii kogumisele. Peale selle võib kogumise rinnet ära tähendada kahe liinuriga, asetades neid näoga üksteise vastu pataljoni rinde paremale ja vasakule tiivale. Tiibadel seisvad allovitserid asuvad siis nii kohale, et nende rinnad puudutaksid liinurite küünarnukke.

§ 166 Komandod. Pataljoniülema komandod ei ole harilikult määratud mitte otsekoheseks täitmiseks; nende järele juhatavad kompaniide üle-

mad oma kompaniisid. Sellepärast annab pataljoniülelem harilikult ka täitekomandod, nagu marss! seis! jne. pikalt, venitavalt. Kui pataljoniülelem annab komando otsekoheseks täitmiseks, teatab ta sellest komandoga: „Minu komandol!“ Selle järele annab ta komandod harilikul komandotoonil.

Õpetamise juures pataljoni koondrivi harjutuste jaoks üldse eritunda ei määrata. Kogumiste ja liigumiste praktiseerimiseks kasutatakse kogumisi ja liikumisi muude harjutuste eel ja järel.

Lahingdrill.

Lähenemine Kahurtule ulatuse piirkonda jõudes § 167
vaenlasele hargneb pataljon üksikuteks kompaniideks — rivineb kompaniidena. Rivinemine kompaniidena sünnib analoogiliselt rivinemisele rühmadena või rühma rivinemisele jagudena ja samade reeglite järele. Välise vormi poolest võivad siin samuti ette tulla kõige mitmekesisemad rivistused: ühel ja kahel joonel, malekorras paremale ja vasakule, teine joon astmes paremale ehk vasakule, kõik kompaniid astmeti jne. vastavalt sellele, kuidas ja mis otstarbeks pärastpoole mõeldakse kompaniisid tarvitada ja kuhu neid on vaja välja suunida. Kompaniid asuvad selle juures, omakorda, niisugustes lähenemisrivistustes, nagu seda nõub vaenlase tuli, maastik ja ettekavatsetud tegevus ning vaatlemisvõimalused õhust ja maalt.

Kõik need elemendid võivad lähenemise kestes muutuda. Kärmas üleminek ühest vormist teise liikumise telge muutmata, suuna muutmised rivistust muutmata ja ühes nendega jne., — kõik nad on sellepärast pataljoni pea-

letuügi tegevuses alati ettetulevad juhtumised, mis nõuavad mehaanilist kätteharjutamist. Pataljon on ainult siis täiesti ette valmistatud, kui ta kompaniideks hargenenult (kompaniid omakord otstarbekohastes lähenedemiskorras) vähemalt 5—6 kilomeetrit suudab läbi liikuda igasugusel maastikul antud suunas (tarbekorral rivistuse kava või suuna ehk mõlemit korraga muutes) — eksimata ja täies korras.

Kompaniidenä rivinemisel astuvad pataljoniülema juurde kompaniide ülemate abid ühes oma käskjalgedega ja moodustavad pataljoniülema käskude edasitoimetamise ja side orgaani.

Kuulipildurite kompanii võib kahurtule piirkonnas veel ühte jääda, liikudes pataljoni lähenedemiskorra taga niisuguses rivis, nagu seda nõuab olukord. Tuleavamise võimaluse piiridele lähenedes, erineb temast üks osa rühmi kompaniide ülemate otsekoheesse käsutusse, kuna teine osa jääb pataljoniülema käsutusse. Seda jaotust võib ette võtta ka otsekohe rivinemisel kompaniidenä.

Lähenedemisel kahurtule piirkonnas on pataljoniülema koht liitekompanii läheduses. Väljajõudmisega kuulipildujate kaugetule ulatusse asub ta oma varukompaniide, saatjate suurükide ja kuulipildujate patareipiirkonda, et lähemalt juhatada nende tegavust.

Kogumisel ja manööverdusel asetab rügement oma pataljonid kõrvuti ehk järguti, ehk mõlemal viisil korraga; samuti asetab diviis oma rügemendid.

Pataljonide ja rügementide rühmituse intervallid ja tarbekorral ka nende rivinemisviisi määrab ära rügemendi või diviisi ülem oma käskudega. Alalisi eeskirju selleks ei ole.

S i s u.

Juhatamise viisid ja abinõud.

	Lhk.
Komando § 66	5
Leppemärgid § 67	5
Vile ja signaalsarv § 68	6
Käsk § 69	7

Üldised mõisted.

Rividest ja nende tegevustest.

Rivid ja rivistused § 70	8
Rivide paigutamine § 71	11
Rivide liikumised ja kogumised § 72	11
Lahingasetuste ja tegevuste elemendid § 73	12
Jalaväe tegevusviisid lahingus § 74	12
Tuli § 75	15
Harjutused § 76	15

Üksikõppūs.

A. Seisang ja liikumised relvata.

Seisang § 77	15
Tervitamine paigal ja liikumisel relvata § 78	17

Pöörded paigal § 79	18
Samm ja peatamine § 80	19
Jooks § 81	21
Pöördel liikumisel § 82	21

B. Seisang ja liikumised relvadega.

Valvel § 83	22
Vabalt § 84	23
Rihmale § 85	23
Pöörded ja liikumised § 86	24
Tervitamine relvaga § 87	25

Lahingdrill.

Liikumised ja tegevused komandode, leppemärkide ja signaalide järele.

Asendite muutmine paigal § 88	25
Liikumised edasi, suuna hoidmine ja suuna muutmine § 89	26
Peatamine § 90	27
Hüpe § 91	28
Roomamine § 92	30
Kaevumine § 93	30
Maskeerimine § 94	31
Rünnak § 95	32
Väljaõpetamine § 96	32
Muu liikumised ja tegevused § 97	34

Sõduri kohused lahingus.

Ülesanne ja selle täitmine § 98	35
Võitlus § 99	36
Olukord § 100	37

Haavatud § 101	38
Vaenlane § 102	39
Ülemad § 103	39

Jaoõppus.

Rividrill

Jao koosseis § 104	40
Rivistused § 105	41
Liitesõdur ja liitetüksus § 106	41
Joon § 107	42
Kolonnid § 108	43
Erandilised kogumisvormid. Seisang, pöörded ja liikumised jaos § 109	44
Kogumine joonele § 110	44
Kogumine kolonni § 111	45
Suuna muutmine § 112	46
Liikumised § 113	48
Ümberivistused § 114	49
Püsside hakitamine § 115	50

Lahingdrill.

Koondatud kolonn ühekaupa § 116	50
Kolonni liikumine hüpetena § 117	52
Harvendatud kolonn § 118	53
Kolonni rivistatud jao nihkumine paremale ja vasakule § 119	53
Paiskumine ahelikku ja trobikonda § 120	54
Laskekohale asumine § 121	58
Löögijao tulivõitlus § 122	59
Kerge-kuulipilduja jagu § 123	60

Rünnak § 124	61
Üleminekud § 125	61
Kaevumine § 126	62
Laskemoon ja tagavara osad k.-kuulip. jagudes § 127	62

Rühmaõppus.

Rividrill.

Rühma koosseis § 128	63
Põhirivistused § 129	64
Ülemate kohad § 130	64
Jagude paigutus rühma koosseisus § 131	65
Rühma liikumised § 132	65
Kogumine joonele § 133	66
Kahte viirgu § 134	66
Üleminekud ühest joonest teise § 135	67
Kolonnide moodustamine § 136	67
Üleminekud ühest kolonnist teise § 137	68
Joone liikumine ja suuna muutmine § 138	69
Ümberrivistused § 139	70
Rännak § 140	70
Lähenemine vaenlasele § 141	71
Kerge-kuulipilduja jagude rühmitus § 142	73
Löögijagude rühmitus § 143	74
Üleminek rivistusse jagudena § 144	75
Ülemate kohad lähenemiskorras § 145	76
Juhatused enne rivinemist jagudena § 146	76
Lähenemiskorra juhatamine § 147	77
Lähenemisliikumise tehnika § 148	78
Tulitegevus kallaletungil § 149	79
Kerge-kuulipilduja jao tegevus § 150	80
Kerge-kuulipilduja jagude koostötamine § 151	81

Löögijagude ja kerge-kuulipilduja jagude koostõ- tamine § 152	83
Rünnak § 153	85
Haaramine § 154	85
Kaitsekord § 155	86

Kompanii õppus.

Rividrill.

Koosseis § 156	87
Rivistused ja ülemate kohad § 157	88
Voor § 158	91
Kogumised § 159	91
Ümberrivistused § 160	92

Lahingdrill.

Lähenemine § 161	93
Väljaõppe nõuded § 162	95
Kaitsekord § 163	95

Pataljoni õppus.

Koondatud rivistused.

Koosseis ja rivistused § 164	96
Kogumine § 165	98
Komandod § 166	98

Lahingdrill.

Lähenemine vaenlasele § 167	99
Rügement ja diviisi jalavägi § 168. . .	101